

Burgemeester en Wethouders van de
gemeente Valkenburg aan de Geul
Postbus 998
6300 AZ VALKENBURG

Ons kenmerk	DOC-00098391	Maastricht	8 oktober 2020
Zaaknummer	2020-203517	Verzonden	12 oktober 2020
Bijlage(n)	-		

Besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg

1 Besluit

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben op 25 mei 2020 een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming (Wnb) en om ontheffing van de verbodsbepalingen als bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid van de Wnb ontvangen van de Gemeente Valkenburg aan de Geul voor de activiteiten in de Gemeentegrot te Valkenburg, gelegen te Cauberg 4 Valkenburg. Deze activiteiten (voor verdere uitleg zie hoofdstuk 4) bestaan uit:

- kerstmarkt;
- rondleidingen;
- bijeenkomsten;
- doorkomsten;
- overig gebruik;
- beheer.

Deze activiteiten in de Gemeentegrot vinden plaats in het leefgebied van watervleermuis (*Myotis daubentonii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus/brandtii*), vale vleermuis (*Myotis myotis*), franjestaart (*Myotis nattereri*) en gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*). De Gemeentegrot bevindt zich in het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. De activiteiten in de Gemeentegrot hebben een (potentieel) negatief effect op dit Natura 2000-gebied.

De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2020-203517.

Gedeputeerde Staten van Limburg besluiten, gelet op het bepaalde in de Wnb en gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in dit besluit:

1. aan aanvrager een tijdelijke vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wnb en een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid van de Wnb, te verlenen in het kader van de activiteiten in de Gemeentegrot te Valkenburg;

2. dat vergunning wordt verleend voor de activiteiten in de Gemeentegrot te Valkenburg, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, artikel 2.7, tweede lid, Wnb;
3. dat ontheffing wordt verleend van de volgende verboden handelingen:
  - het is verboden de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis opzettelijk te verstoren, artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
  - het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis te beschadigen of te vernielen, artikel 3.5, vierde lid, Wnb;
4. dat aan deze vergunning en ontheffing de in hoofdstuk 2 vermelde voorschriften verbonden zijn;
5. dat deze vergunning en ontheffing verleend wordt tot en met 31 oktober 2025 en in werking treedt vanaf de dag na bekendmaking van dit besluit. Op basis van de monitoringsgegevens kan deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag ingetrokken of aangepast worden;
6. dat de aanvraag en de bijbehorende stukken ontvangen op 25 mei 2020, en aangevuld op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086560, DOC-00086561, DOC-00086562, DOC-00086563, DOC-00086564, DOC-00086565, DOC-00086566, DOC-00086567 en DOC-00086568), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086487) en op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086712, DOC-00086713 en DOC-00086714), deel uitmaken van deze vergunning en ontheffing, behoudens en voor zover daarvan bij dit besluit niet wordt afgeweken.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

drs. M.G.P.I. Arts
clustermanager Vergunningen, Toezicht en Handhaving
team Vergunningen

1.1 Rechtsbescherming

De aanvraag om vergunning en ontheffing en een ontwerp van dit besluit hebben van 21 augustus tot en met 1 oktober 2020 voor eenieder ter inzage gelegen in het Gouvernement te Maastricht. Gedurende deze termijn kon een ieder bij ons college schriftelijk dan wel mondeling zienswijzen over dit ontwerp naar voren brengen. Binnen de termijn waarin de aanvraag en het ontwerpbesluit ter inzage hebben gelegen zijn zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zullen verder worden behandeld in hoofdstuk 9.

Als dit besluit uw belang rechtstreeks raakt en u het met de inhoud van dit besluit niet eens bent, kunt u, tegen betaling van de verschuldigde griffierechten, beroep instellen bij de Rechtbank Limburg. Het beroepschrift moet binnen een termijn van zes weken worden ingediend. Deze termijn vangt aan met ingang van de dag na die waarop dit besluit ter inzage is gelegd. Op deze beroepschriftprocedure is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Het beroepschrift moet worden ondertekend en ten minste bevatten:

- a. de naam en het adres van de indiener,
- b. de datum,
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht, en
- d. de redenen van het beroep (motivering).

Het beroepschrift moet worden gericht aan:

Rechtbank Limburg
Sector Bestuursrecht
Postbus 950
6040 AZ Roermond.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar de internetpagina van de Rechtbank Limburg, www.rechtspraak.nl.

Het indienen van een beroepschrift heeft geen schorsende werking. Als u een beroepschrift heeft ingediend, dan kunt u tevens een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening indienen bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg, sector Bestuursrecht, Postbus 950, 6040 AZ Roermond.

2 Voorschriften

Algemeen

1. De vergunning en ontheffing wordt slechts voor de in hoofdstuk 1 genoemde soorten en beschreven handelingen verleend.
2. Deze vergunning en ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze vergunning en ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De vergunning en ontheffing geldt voor het plangebied Gemeentegrot te Valkenburg, gelegen te Cauberg 4 Valkenburg, zoals opgenomen in paragraaf 4.2 (figuur 1 en 2) van deze vergunning en ontheffing.
4. De vergunning- en ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de vergunningverlener van de Provincie Limburg (mevrouw R.M.J. Lanckohr-Franssen, e-mail: rmj.franssen@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99) indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
5. Een afschrift van deze vergunning en ontheffing dient op de locatie van de activiteiten aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifiek – algemeen

6. Met inachtneming van onderstaande voorschriften dienen de maatregelen uitgevoerd te worden zoals beschreven in voorschrift 8 tot en met 13, en zoals ook beschreven in het bij de aanvraag gevoegde 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020 en de aanvullende gegevens van 4 en 5 augustus 2020.
7. De maatregelen zoals opgenomen in het rapport zoals genoemd bij voorschrift 6 en de voorschriften van dit besluit worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, dat altijd op de locatie aanwezig is en waarmee het uitvoerende personeel bekend is.

Specifiek – kerstmarkt

8. Mitigerende maatregelen die met het oog op de kerstmarkt in de Gemeentegrot genomen moeten worden, zijn:
  - a. de opbouw van de kerstmarkt begint maximaal 30 dagen voor de opening van de kerstmarkt voor bezoekers. In de eerste 18 dagen van deze periode mag alleen elektra en decoratie worden aangebracht door maximaal 20 personen (exclusief hulpdiensten en toezichthouders van de gemeente);
  - b. in de laatste 12 dagen voor de opening van de kerstmarkt voor bezoekers vindt de opbouw van de stands plaats;
  - c. de afbouw van de kerstmarkt vindt plaats tot 7 dagen na afloop van de kerstmarkt voor bezoekers;

- d. de werkzaamheden zoals genoemd onder voorschrift 8.a, 8.b en 8.c mogen alleen plaatsvinden tussen 9.00 en 18.00 uur en niet op zondag;
- e. bevoorrading van de stands tijdens de kerstmarkt mag op maandag tot en met vrijdag alleen plaatsvinden van 8.00 tot 10.30 uur, op zaterdag en zondag van 7.00 tot 9.30 uur, en alle dagen 's avonds tot uiterlijk één uur na sluitingstijd voor bezoekers. Uiterlijk twee uur na sluitingstijd voor bezoekers moet iedereen de Gemeentegrot verlaten hebben;
- f. de kerstmarkt is voor bezoekers op maandag tot en met vrijdag open van 11.00 tot 19.00 uur en op zaterdag en zondag van 10.00 tot 19.00 uur. Op kerstavond en de dag dat de kerstmarkt open is, sluit de kerstmarkt om 18.00 uur. Op Eerste Kerstdag is de kerstmarkt gesloten;
- g. vanaf 21.00 uur moet alle verlichting in het kerstmarktgedeelte uitgeschakeld worden tot 8.00 uur op maandag tot en met vrijdag en tot 7.00 uur op zaterdag en zondag;
- h. in 2020 is de kerstmarkt voor bezoekers open van 13 november tot en met 30 december, in 2021 van 12 november tot en met 30 december, in 2022 van 18 november tot en met 30 december, in 2023 van 17 november tot en met 30 december en in 2024 van 16 november tot en met 29 december;
- i. er mogen maximaal 1395 bezoekers tegelijkertijd de kerstmarkt bezoeken (of maximaal 1500 inclusief organisatie, beveiliging en standhouders);
- j. van 1 november tot 8 januari vindt geen enkele rondleiding plaats, niet te voet en ook niet met de elektrische trein, met uitzondering van het genoemde onder voorschrift 8.l.;
- k. van 1 november tot 8 januari wordt de Cave Experience (licht en geluidshow ter hoogte van het Romeinse gedeelte) niet gedraaid;
- l. gedurende de openingstijden van de kerstmarkt voor bezoekers mogen maximaal 500 personen (maximaal 25 personen per rondleiding) een groepsrondleiding per trein of te voet maken op het normale rondleidingstraject als combinatieafspraak met een bezoek aan de kerstmarkt erbij;
- m. de bezoekers van de kerstmarkt gaan naar binnen via de bestaande hoofdingang bij de Cauberg (huisnummer 4, die ook wordt gebruikt voor de rondleidingen);
- n. tijdens de kerstmarkt en de op- en afbouw ervan moeten de deuren bij de ingang, de uitgang en bij de nooduitgang volledig open staan;
- o. er mag alleen mechanisch versterkte achtergrondmuziek ten gehore worden gebracht in het deel van de kerstmarkt en op het grotplein (voorplein) van de Gemeentegrot aan de Cauberg. Voor het geluidsniveau, zowel binnen als buiten, wordt aangesloten bij artikel 2.17 van het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- p. 2 tot 3 keer per week mag in het deel van de kerstmarkt of op het grotplein (voorplein) van de Gemeentegrot aan de Cauberg live muziek ten gehore gebracht worden ter vervanging van de achtergrondmuziek;
- q. het gehele gebied van de kerstmarkt (waar de bezoekers komen), zowel binnen als buiten, mag alleen met LED-verlichting worden verlicht;
- r. op het grotplein (voorplein) van de Gemeentegrot aan de Cauberg mag geen met tussenpozen brandende verlichting, oftewel intermitterende verlichting, aanwezig zijn;
- s. de ingangen en de mergelwand van de Gemeentegrot mogen niet verlicht worden en er mogen ook geen projecties op afgespeeld worden;

- t. in Zone bravo worden achter de kerststands brandwerende schotten neergezet aan de zijde van het oude gedeelte. Deze schotten dienen de uitwisseling van lucht en licht tegen te gaan tussen het gebied van de kerstmarkt en het oude gedeelte en de negatieve gevolgen door optische en geluidsverstoring te verminderen. Tussen de bovenkant van de brandwerende schotten en het plafond van de grot moet circa 1 meter ruimte vrij zijn om het doorvliegen voor vleermuizen mogelijk te maken;
- u. in- en uitvliegopeningen voor vleermuizen mogen niet geblokkeerd of gehinderd worden door de inrichting van het grotplein (voorplein) van de Gemeentegrot aan de Cauberg;
- v. in de Gemeentegrot mag enkel gebruik gemaakt worden van elektrische toestellen voor bakken en braden. In 2020 mag dit in maximaal 5 stands plaatsvinden, afbouwend tot maximaal 3 stands in 2024. In zone Bravo mogen deze toestellen niet gebruikt worden. Etenswaaren mogen enkel in hotpots of per magnetron verwarmd en/of warm gehouden worden. In zone Bravo mogen geen etenwareen verwarmd en/of warm gehouden worden.

Specifiek – rondleidingen

- 9. Mitigerende maatregelen die met het oog op de rondleidingen in de Gemeentegrot genomen moeten worden, zijn:
  - a. rondleidingen (zowel te voet als met de elektrische trein) mogen alleen plaatsvinden tussen 10.45 en 16.30 uur, en met inachtneming van voorschrift 8.j., 8.k. en 8.l., daarbuiten is de Gemeentegrot gesloten;
  - b. gidsen mogen tijdens de rondleidingen alleen LED-verlichting gebruiken;
  - c. eventuele verlichting en andere apparatuur moet tussen één uur voor zonsondergang en 09:00 uur, worden gedoofd / uitgezet.

Specifiek – bijeenkomsten

- 10. Mitigerende maatregelen die met het oog op de bijeenkomsten in de Gemeentegrot genomen moeten worden, zijn:
  - a. de receptie van de Prins en Minister van de carnavalsvereniging in de Ontvangstruimte van de gemeente mag door maximaal 200 personen bezocht worden;
  - b. de overige carnavalsactiviteiten in het Pantheon mogen door maximaal 100 personen bezocht worden;
  - c. zakelijke feesten mogen alleen plaatsvinden van 20 mei tot 1 oktober;
  - d. tijdens zakelijke feesten mag geen mechanische muziek ten gehore gebracht worden;
  - e. tijdens zakelijke feesten mogen er geen (warme) maaltijden geserveerd worden, alleen koude hapjes;
  - f. tijdens zakelijke feesten mogen maximaal 150 personen aanwezig zijn;
  - g. de training voor de reddingshonden mag alleen plaatsvinden van 20 mei tot 1 oktober;
  - h. bij de training van de reddingshonden mogen maximaal 20 personen aanwezig zijn.

Specifiek – doorkomsten

- 11. Mitigerende maatregelen die met het oog op de doorkomsten in de Gemeentegrot genomen moeten worden, zijn:
  - a. doorkomsten mogen alleen overdag plaatsvinden van maart tot en met oktober;
  - b. er mogen maximaal 5 doorkomsten per jaar plaatsvinden;

- c. er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden van 1 maart tot 20 mei, er mogen maximaal 3 doorkomsten plaatsvinden van 20 mei tot 1 oktober en er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden in de maand oktober;
- d. tijdens doorkomsten mag in de Gemeentegrot geen muziek gespeeld worden en de Cave Experience mag ook niet doorgaan;
- e. tijdens doorkomsten mogen geen toeschouwers aanwezig zijn in de Gemeentegrot.

Specifiek – beheer

- 12. Mitigerende maatregelen die met het oog op het beheer van de Gemeentegrot genomen moeten worden, zijn:
  - a. de verlichting in de grot (van zowel de wandel- en treinroutes) moet op bewegingsmelders werken en reageren;
  - b. de noodverlichting moet aan het alarm gekoppeld zijn, waardoor alle noodverlichting uitgaat als het alarm wordt ingeschakeld;
  - c. noodverlichtingsarmaturen moeten voorzien zijn van bewegingssensoren;
  - d. er moeten kapjes op de noodverlichtingsarmaturen geplaatst zijn, zodat het plafond niet wordt verlicht;
  - e. de buitenverlichting bij de nooduitgang Plenkertstraat moet voorzien zijn van een bewegingssensor;
  - f. de buitenverlichting op het grotplein (voorplein) bij de Cauberg moet op een tijdschakelaar werken, waarbij de ingangen en de mergelwand van de Gemeentegrot niet aangestraald mogen worden;
  - g. van 1 oktober tot 20 mei mogen de ingangen en de mergelwand van de Gemeentegrot niet verlicht worden en mogen er ook geen projecties op afgespeeld worden;
  - h. in de schuilkelder mogen de materialen voor de kerstmarkt, die daar in de opslag staan, drooggehouden worden door één condens verdamper;
  - i. het toeristentreintje bij Karreweg ingang moet worden verplaatst (zowel qua parkeerplaats als oplaadstation) naar de Ontvangstruimte;
  - j. de heaters bij de wagons van het toeristentreintje en bij de toegangspoorten van de toeristeningangen aan de Cauberg moeten worden verwijderd;
  - k. de zittingen van de treintjes mogen niet meer worden verwarmd;
  - l. de accu's van de treintjes mogen alleen 's nachts opgeladen worden;
  - m. alleen rond de ingangen van de Gemeentegrot bij de Cauberg mag in totaal één frisdrankautomaat staan.

Specifiek – verbetering Long tot een dynamisch gebied

- 13. Mitigerende maatregelen die met het oog op de verbetering van de Long in de Gemeentegrot tot een dynamisch gebied genomen moeten worden, zijn:
  - a. de geperforeerde wanden tussen de schuilkelder en de Long moeten volledig worden gedicht, zodat de warme lucht vanuit de schuilgelegenheid niet meer de Long in stroomt en de Long opwarmt;
  - b. twee van de drie luchtontvochtigers in de toiletruimten van schuilkelder moeten worden uitgeschakeld om opwarming in de schuilkelder en de Long te verminderen;

- c. er moet een verbinding worden gemaakt tussen de Long en het gebied achter de machinekamer om dynamiek en koele lucht de Long in te krijgen. Dit moet gebeuren door in het gebied achter de machinekamer in de aanwezige ventilatiebuis een gat van 1 m² te maken;
- d. de luchtstroom die binnenkomt via de in 2018 opengezette klep in de mengkamer vanuit de centrale schacht moet worden verbeterd door de aanwezige obstructie op te heffen en door het openzetten van de deur waardoor een verbinding gerealiseerd wordt tussen de buitenlucht en het gebied achter de machinekamer;
- e. het aantal openingen in de buitenpoort van de Karreweg moet in totaliteit worden vergroot met 1 m² om een hogere luchtstroming in de winter tot aan de Long te krijgen;
- f. de ingrepen zoals genoemd onder voorschrift 13.a tot en met 13.e moeten één voor één worden opgepakt om onderlinge beïnvloeding uit te sluiten;
- g. er moet voldoende tijd, te bepalen door de ter zake kundig klimaatspecialist zoals genoemd onder voorschrift 13.j., tussen de ingrepen, zoals genoemd onder voorschrift 13.a tot en met 13.e, zitten voor de acclimatisatie van het klimaat en om metingen op geschikte warme dagen mogelijk te maken;
- h. direct na de uitvoering van elk van de ingrepen zoals genoemd onder voorschrift 13.a. tot en met 13.e. vindt een klimaatonderzoek plaats. Als er een negatief effect optreedt, moet direct worden ingegrepen;
- i. na elk klimaatonderzoek wordt een go/no-go verslag gemaakt met de bevindingen en conclusies van de desbetreffende ingreep;
- j. de voorschriften a tot en met i dienen onder begeleiding van ter zake kundig klimaatspecialist in overleg met ter zake kundig ecooloog te worden uitgevoerd.

Specifiek – monitoring

- 14. De mitigerende maatregelen die met het oog op de verbetering van de Long in de Gemeentegrot tot een dynamisch gebied genomen moeten worden, moeten worden gemonitord. Voor 1 november 2020 moet een tussenrapportage worden aangeleverd met de tussenconclusies over de uitgevoerde ingrepen zoals benoemd onder 13.a. tot en met 13.j., of ze het gewenst effect hebben en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen. Voor 15 juli 2021 moet het eindrapport met eindconclusies worden aangeleverd. Beide rapporten moeten verstuurd worden aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

Na 15 juli 2021 moeten de effecten van deze ingrepen gemonitord blijven worden tot het einde van de looptijd van deze vergunning en ontheffing. Deze resultaten moeten onderdeel uitmaken van de monitoring zoals opgelegd onder voorschrift 16.

- 15. De effecten van de activiteiten 'rondleidingen', 'bijeenkomsten', 'doorkomsten', 'overig gebruik' en 'beheer' op de temperatuur en de vleermuizen in de Gemeentegrot moeten gedurende de looptijd van deze vergunning en ontheffing gemonitord worden. Dit geldt ook voor de groepsrondleidingen die tijdens de kerstmarktperiode plaatsvinden. Hiervoor moet het huidige klimaatmonitoringssysteem uitgebreid worden met een aantal extra temperatuurloggers gericht op de locaties waar deze activiteiten plaatsvinden, aangevuld met IR-temperatuurmetingen om het effect van deze activiteiten op het ondergronds klimaat vast te stellen.

De resultaten van deze monitoring, en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen, moeten onderdeel uitmaken van de monitoring zoals opgelegd onder voorschrift 16 en 17.

16. Klimaatmonitoring vindt tot het einde van de looptijd van deze vergunning en ontheffing plaats op de volgende wijze (conform 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020 en de aanvullende informatie van 5 augustus 2020 en bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086487):
- a. de klimaatmetingen bij de ingangen van de Gemeentegrot en de cruciale bottlenecks wordt ongewijzigd ten opzichte van 2018 en 2019 voortgezet. De metingen bij de ingangen zijn van belang om veranderingen in luchtstroming en klimaat te kunnen waarnemen veroorzaakt door uitgevoerde of nog uit te voeren maatregelen. De bottlenecks betreffen de locaties waar de (natuurlijke) trek afkomstig uit verschillende ingangen samen doorheen gaat;
  - b. in het kerstmarkt gebied worden twee loggers midden in het gebied nabij het ondergronds theater geplaatst. Dit geeft voldoende inzicht in het temperatuurverloop in het kerstmarkt gebied;
  - c. om het langetermijneffect van de in 2018 uitgevoerde mitigerende klimaatmaatregelen te kunnen bepalen in de verscheidene klimaatzones blijft deze monitoring ongewijzigd ten opzichte van 2019;
  - d. na uitvoering van de mitigerende maatregelen die met het oog op de verbetering van de Long in de Gemeentegrot tot een dynamisch gebied genomen moeten worden, wordt het klimaat in het gebied rondom de Long gemonitord om de effecten te kunnen analyseren;
  - e. daar waar er voorzien was om de temperatuurmetingen te verrichten met de temperatuursensoren van het stabiliteitsmeetsysteem moeten dataloggers geplaatst worden voor de klimaatmonitoring. Dit moet aangepast worden in het meetplan.

Voor deze monitoring moet hoofdstuk 10 van de 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020 worden aangevuld en geactualiseerd. Doel van de monitoring is om inzicht te krijgen in de effecten van de activiteiten en de mitigerende maatregelen, en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen te doen.

Deze monitoringsresultaten moeten jaarlijks vóór 15 juli gerapporteerd worden aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

17. Vleermuismonitoring vindt tot het einde van de looptijd van deze vergunning en ontheffing plaats op de volgende wijze (conform 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020 en de aanvullende informatie van 5 augustus 2020 en bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086487):
- a. reguliere, jaarlijkse januari-wintervleermuistellingen in de gehele Gemeentegrot;
  - b. jaarlijkse vleermuistellingen in week 50 en februari, aanvullend op de januaritelling, in deelgebied Noord (het gebied tussen Caubergingangen – nooduitgang en Druksluis, waar onder andere het kerstmarktgebied en het Oud Gedeelte in valt);
  - c. jaarlijkse vleermuistellingen in week 50 en februari, aanvullend op de januaritelling, in deelgebied Centraal (tussen Druksluis, doorgang naar Zuidoostelijk gedeelte (= dubbel gedeelte tegen Sprookjesbos) en doorgang naar Zuidwestelijk gebied (= Klauwpijpbos, Paulusbergske, Gedrukt gedeelte);

- d. jaarlijkse vleermuistellingen voorafgaand en na afloop van de carnavalsactiviteiten in januari in het deelgebied rondom de Ontvangstruimte;
- e. jaarlijkse vleermuistellingen begin november en in maart in het deelgebied rondom het Pantheon;
- f. jaarlijkse opname in week 50 en februari, aanvullend op de januaritelling, van de bezettingsgraad van de vleermuiskasten, boorgaten en zaagsleuven.
- g. de effecten van de groepsrondleidingen gedurende de openingstijden van de kerstmarkt dienen gemonitord te worden. U dient hiervoor uiterlijk 1 oktober 2020 een monitoringplan op te stellen en ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegd gezag;
- h. voor de overige carnavalsactiviteiten in september en oktober (paartijd en zwermperiode) dienen de effecten gemonitord te worden. U dient hiervoor uiterlijk 1 september 2020 een monitoringplan op te stellen en ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegd gezag.

Voor deze monitoring moet hoofdstuk 11 van de 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020 worden aangevuld en geactualiseerd. Opgeleverd moeten worden:

- de aantallen van de verschillende vleermuizen;
- de hanglocaties;
- de effecten van de activiteiten op de verschillende vleermuizen;
- de genomen mitigerende maatregelen;
- een conclusie;
- en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen.

Deze monitoringsresultaten moeten jaarlijks vóór 15 juli gerapporteerd worden aan het bevoegd gezag via de Berichtenbox voor bedrijven of per post verstuurd naar Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht, onder vermelding van het zaaknummer.

18. De monitoringsgegevens kunnen leiden tot een intrekking of aanpassing van deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag.

Overige

19. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in afstemming met een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor vergunning en ontheffing is verleend. Onder een deskundige wordt verstaan:
  - a. een inhoudelijke medewerker op het gebied van soorten bij een ecologisch adviesbureau of;
  - b. een persoon die beschikt over een afgeronde hbo- of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of;
  - c. een persoon die beschikt over een afgeronde mbo-opleiding soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten of;
  - d. een persoon die beschikt over een door ervaring opgedane gelijkwaardig niveau of;
  - e. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam of aangesloten is bij een Nederlandse beschermingsorganisatie of;
  - f. een persoon die zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de monitoring en/of bescherming van soorten.

3 Procedure

3.1 Aanvraag

Op 25 mei 2020, en aangevuld op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086560, DOC-00086561, DOC-00086562, DOC-00086563, DOC-00086564, DOC-00086565, DOC-00086566, DOC-00086567 en DOC-00086568), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086487) en op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086712, DOC-00086713 en DOC-00086714), heeft aanvrager een aanvraag voor vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming (Wnb) en voor ontheffing als bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, Wnb, ingediend voor de volgende in de Wnb verboden handelingen:

- het is verboden de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis opzettelijk te verstoren, artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
- het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis te beschadigen of te vernielen, artikel 3.5, vierde lid, Wnb.

De activiteiten hebben een (potentieel) negatief effect op het Natura 2000-gebied 'Geuldal' en vinden plaats in het leefgebied van diverse vleermuissoorten. De meervleermuis, vale vleermuis en ingekorven vleermuis zijn beschermd in het kader van de status van Natura 2000-gebied 'Geuldal'.

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- 'Aanvraagformulier ontheffing Soorten Wet natuurbescherming (Wnb) hoofdstuk 3' van 8 mei 2020 en aangepast op 4 augustus 2020;
- 'Aanvraagformulier vergunning Natura 2000-gebieden Wet natuurbescherming (Wnb)' van 8 mei 2020 inclusief 'Module 1B gebiedsbescherming (Overige effecten)';
- 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020;
- beantwoording aanvullende vragen op 4 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086560, DOC-00086561, DOC-00086562, DOC-00086563, DOC-00086564, DOC-00086565, DOC-00086566, DOC-00086567 en DOC-00086568), op 5 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086487) en op 11 augustus 2020 (bij ons ingeboekt onder nummer DOC-00086712, DOC-00086713 en DOC-00086714).

3.2 Bevoegd gezag

De handelingen worden in zijn geheel verricht in de provincie Limburg. Gelet op artikel 1.3 Wnb, artikel 2.7 Wnb en artikel 3.8 Wnb is ons college het bevoegd gezag voor het verlenen van de vergunning en ontheffing.

3.3 Volledigheid van de aanvraag en opschorting procedure

Na ontvangst van de aanvraag hebben wij deze getoetst op volledigheid. In verband met het ontbreken van een aantal gegevens hebben wij de aanvrager op grond van artikel 4:5 Awb via de mail in de gelegenheid gesteld om aanvullende gegevens in te dienen. Op 4 en 5 augustus 2020 hebben wij deze aanvullende gegevens ontvangen.

3.4 Procedure

De aanvraag wordt afgehandeld met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

3.5 Zienswijze ten aanzien van het ontwerpbesluit

Op 13 augustus 2020 hebben wij een ontwerpbesluit op de aanvraag genomen (met kenmerk DOC-00086800). De aanvraag om vergunning en ontheffing en het ontwerpbesluit hebben van 21 augustus tot en met 1 oktober 2020 voor eenieder ter inzage gelegen in het Gouvernement te Maastricht. Gedurende deze termijn kon eenieder bij het bestuursorgaan schriftelijk dan wel mondeling zienswijzen over dit ontwerp inbrengen. Tegen het ontwerpbesluit zijn twee zienswijzen ingediend door de gemeente Valkenburg aan de Geul op 4 september en 1 oktober 2020. In hoofdstuk 9 gaan wij op deze zienswijzen in.

3.6 Contact

Indien u vragen heeft over dit besluit, kunt u contact opnemen met mevrouw R.M.J. Lanckohr-Franssen, e-mail: rmj.franssen@prvlimburg.nl of telefonisch via +31 (0)43 389 99 99.

4 Aanvraag

4.1 Activiteiten

De aanvrager vraagt een vergunning en ontheffing aan voor de volgende activiteiten die plaats vinden in de Gemeentegrot te Valkenburg:

- kerstmarkt;
- rondleidingen;
- bijeenkomsten;
- doorkomsten;
- overig gebruik;
- beheer.

Deze vergunning en ontheffing is geldig voor de periode tot en met 31 oktober 2025.

4.1.1 Kerstmarkt

De kerstmarkt in de Gemeentegrot is één van de grootste, oudste en meest bezochte ondergrondse kerstmarkten van Europa. De kerstmarkt wordt elk jaar in dezelfde periode gehouden, maar de duur, intensiteit en omvang zijn in de loop der jaren aan verandering onderhevig geweest. Sinds 1985 is het gebied van de kerstmarkt in de Gemeentegrot uitgebreid. De eerste uitbreiding vond omstreeks 2001 plaats, de tweede uitbreiding vond plaats in 2012. De kerstmarkt wordt jaarlijks door circa 187.000 bezoekers bezocht.

De activiteit kerstmarkt begint half oktober en duurt tot tweede week januari en bestaat uit:

- opbouw van de kerstmarkt;
- het houden van de kerstmarkt zelf;
- afbouw van de kerstmarkt.

De kerstmarkt bestaat uit stands, waarin kerst- en cadeauartikelen verkocht worden, decor-settings, enkele eetgelegenheden en een bar met terras. Het gebied van de kerstmarkt is daarnaast voorzien van decoratie met onder andere kerstbomen en verlichting. Er is tijdens de kerstmarkt ook een randprogramma. Dat houdt in dat er op 2-3 dagen in de week live muziek is, er lopen elfjes rond, een Kerstman schudt handen. Dit vervangt dan de reguliere achtergrondmuziek.

4.1.2 Rondleidingen

Al vanaf het einde van de 19e eeuw worden er jaarrond reguliere rondleidingen met gids in de Gemeentegrot gehouden. In de loop der jaren zijn deze rondleidingen (verhaal) steeds enigszins aangepast aan de actuele behoeften. Rondleidingen zijn er zowel te voet als met een treintje. Het aantal bezoekers aan de Gemeentegrot (exclusief de kerstmarkt) was in 2019 62.000.

Het treintje rijdt op een vaste route van de ingangen bij de Cauberg naar het Centrale gedeelte van de grot door de voormalige schuilkelder. De bezoekers blijven in de trein. Via de geluidsinstallatie in de trein wordt voorlichting gegeven. Verlichting langs de route is voorzien van een bewegingsmelder, zodat het licht op de route alleen enkele minuten brandt als het treintje passeert. De rondleidingen te voet zijn minder gebonden aan een vaste route. De gidsen met gasten bezoeken het zogenoemde Romeins gedeelte en de noordzijde van het Centrale gedeelte.

Een aantal wandelingen hebben een speciaal thema - afgezien van 'het verhaal' zijn ze verder hetzelfde als reguliere wandelingen. De Liberty Tour is een route te voet is langs een aantal punten met overblijfselen uit diverse oorlogstijden en vindt plaats in het Centraal gedeelte rond de schuilkelder. Het is een themawandeling in het kader van 75 jaar bevrijding en loopt door het reguliere rondleidinggebied. Het is opgestart mei 2019 en het loopt tot en met oktober 2020. De rondleiding Rendez Vous is een kleinschalige rondwandeling (maximaal 10 personen) in het Centraal gedeelte langs overblijfselen uit schuilperioden uit het verleden tijdens oorlogen. De Kunstroute is een themarondleiding met nadruk op kunst en gaat langs diverse opschriften, schilderijen en beeldhouwwerken vanaf eind 19e eeuw. De wandeling is in hetzelfde gebied als de normale rondleidingen te voet. Maximaal zijn er 10 rondleidingen per jaar met gemiddeld 10 tot 15 personen.

Er vindt geen enkele rondleiding plaats van 1 november tot 8 januari. Wel zijn gedurende de openingstijden van de kerstmarkt groepsrondleidingen per trein of te voet op het normale traject voor gasten die ook naar de kerstmarkt gaan in de vorm van een combiafspraak. Het gaat hier om maximaal 500 personen (maximaal 25 personen per rondleiding). Deze worden opgeteld bij het maximaal aantal aanwezige gasten/bezoekers die er op dat moment in de grot zijn. Deze groepen komen veelal door de week en niet in het weekend.

In het Romeins gedeelte van de Gemeentegrot kunnen bezoekers elke dag zelfstandig de licht- en geluidshow van de Cave Experience bezoeken. Deze is in 2014 toegevoegd als onderdeel van de reguliere rondleidingen. Daartoe zijn er in het Romeinse gedeelte beamers en geluidsboxen opgehangen. Van 1 november tot 8 januari vindt de Cave Experience niet plaats.

4.1.3 Bijeenkomsten

Er vinden verschillende bijeenkomsten plaats in de Gemeentegrot.

Carnavalsbijeenkomsten

De activiteiten rond carnaval in de Gemeentegrot zijn:

- opening vastenaovend in het Pantheon op 11 november gedurende 2 tot 3 uren voor maximaal 100 personen (exclusief 3 uren alles klaarzetten en opruimen);
- portretonthulling met halfvasten in het Pantheon (gedurende 2 tot 3 uren voor maximaal 100 personen (exclusief 3 uren alles klaarzetten en opruimen);
- receptie Prins en Minister in de ontvangstruimte van de gemeente, meestal in januari (gedurende 2 tot 3 uren voor maximaal 200 personen (exclusief 3 uren alles klaarzetten en opruimen);
- daarnaast zijn er 4 tot 5 momenten in september en oktober waarin het Pantheon gebruikt wordt voor carnavalsactiviteiten waarbij de lokale carnavalsvereniging bezoek krijgt van zusterverenigingen uit de regio. De maximale groepsgrootte hiervoor is 100 personen.

Ondergrondse schuilkerk

Een maal per jaar op kerstavond is er een avond kerkdienst in de ondergrondse schuilkerk in het Centrale gedeelte. Bezoekers (maximaal 250) bereiken de schuilkelder te voet. Van het binnenlaten van de mensen in de Gemeentegrot tot het verlaten van de Gemeentegrot duurt van 21.30 tot 23.30 uur. Bij het verlaten nemen de mensen brandende kaarsen mee, die buiten op het grotplein worden geplaatst.

Zakelijke feesten

Zakelijke feesten zijn divers van aard. Er vallen onder meer boekpresentaties onder. Deze bijeenkomsten zijn in de ontvangstruimte van de gemeente. Met de exploitant is overeengekomen dat er tijdens deze zakelijke feesten geen mechanische muziek ten gehore gebracht mag worden en dat er geen maaltijden bereid mogen worden. Er mogen alleen koude hapjes geserveerd worden. Maximaal zijn er 150 personen tegelijkertijd aanwezig. De zakelijke feesten zijn alleen in de periode van 20 mei tot 1 oktober.

Training reddingshonden

De training vindt een keer per jaar plaats in de periode van 20 mei tot 1 oktober. Aanwezig zijn maximaal 20 personen en een onbekend aantal reddingshonden. De training wordt gehouden in gebied van rondleidingen te voet en duurt van 10.00 tot 16.00 uur.

4.1.4 Doorkomsten

De Gemeentegrot vormt een decor voor een aantal sportevenementen van maart tot en met oktober, steeds overdag. Dit zijn maximaal 5 doorkomsten per jaar, waaronder de Cavemanrun (hardlopen), Eroïca (wielrennen) en de Cauberg trail (hardlopen). Er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden van 1 maart tot 20 mei, er mogen maximaal 3 doorkomsten plaatsvinden van 20 mei tot 1 oktober en er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden in de maand oktober.

Meestal gaat men aan de Plenkertstraat via de nooduitgang naar binnen en via het grotplein aan de Cauberg weer naar buiten. Er wordt hierbij geen muziek gespeeld. De licht en geluidshow gaat op zo'n moment niet door; wel de rondleidingen te voet en met de trein. Er zijn op dat moment alleen eigen mensen (gidsen) in de grot als 'wegwijzer', dus geen toeschouwers. Afhankelijk van het aantal deelnemers per evenement duurt dit maximaal 4 uur.

4.1.5 Overig gebruik

Wetenschappelijk onderzoek: cultuurhistorie (extensief gebruik)

Er zijn op dit moment 2 groepen actief op vrijdagavond tussen 20.00 en 00.00 uur. Elke groep komt gemiddeld één keer per 3 weken. Eén groep onderzoekt en inventariseert de historische ontginningssporen en daaraan gerelateerde landschapselementen en opschriften. De andere groep legt de ondergrondse groevelandschappen, beeldhouwwerken, schilderijen en opschriften op professionele wijze op foto vast. De groepsgrootte (maximaal 5 personen per groep) en spreiding over de grot (1 groep per deelgebied) is conform de vergunning Mijnbouwwet (zie ook paragraaf 4.3). Beide groepen komen door de hele grot.

Wetenschappelijk onderzoek en monitoring: vleermuizen (extensief gebruik)

Jaarlijks wordt de hele Gemeentegrot in januari eenmalig op overwinterende vleermuizen geïnventariseerd. Dat gebeurt met een groep van maximaal 15 personen. De telling duurt een dag en de gegevens worden gebruikt voor monitoring van de landelijke stand van de diverse vleermuissoorten in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Het onderzoek beperkt zich tot de delen die vanwege de Mijnbouwwet zijn goedgekeurd voor intensief en extensief gebruik. Daarnaast vindt ook klimaatmonitoring plaats.

4.1.6 Beheer

Vanwege het beheer van de grot zijn er de volgende activiteiten:

- de grot is buiten de openingstijden van de buitenwereld afgesloten;
- bij elke buitendeur zijn toegangsgaten voor vleermuizen aanwezig;
- de verlichting van het voorplein is zodanig dat de ingangen en de mergelwand niet worden verlicht;
- de verlichting in de grot (wandel- en treinroutes) is na 2016 aangepast: ze reageren nu op bewegingsmelders. De noodverlichting is afgeschermd van verlichting van de plafonds;
- in de schuilkelder worden de materialen voor de kerstmarkt, die daar in de opslag staan, drooggehouden door één condens verdamper;
- het toeristentreintje staat bij de Ontvangstruimte (zowel qua parkeerplaats als oplaadstation);
- de accu's van de treintjes worden in de nacht opgeladen;
- rond de ingangen Cauberg staat een frisdrankautomaat;
- in de grot is een stabiliteitsbewakingssysteem aanwezig. Daarmee kan op afstand de stabiliteit van de grot bewaakt worden.

4.2 Locatie

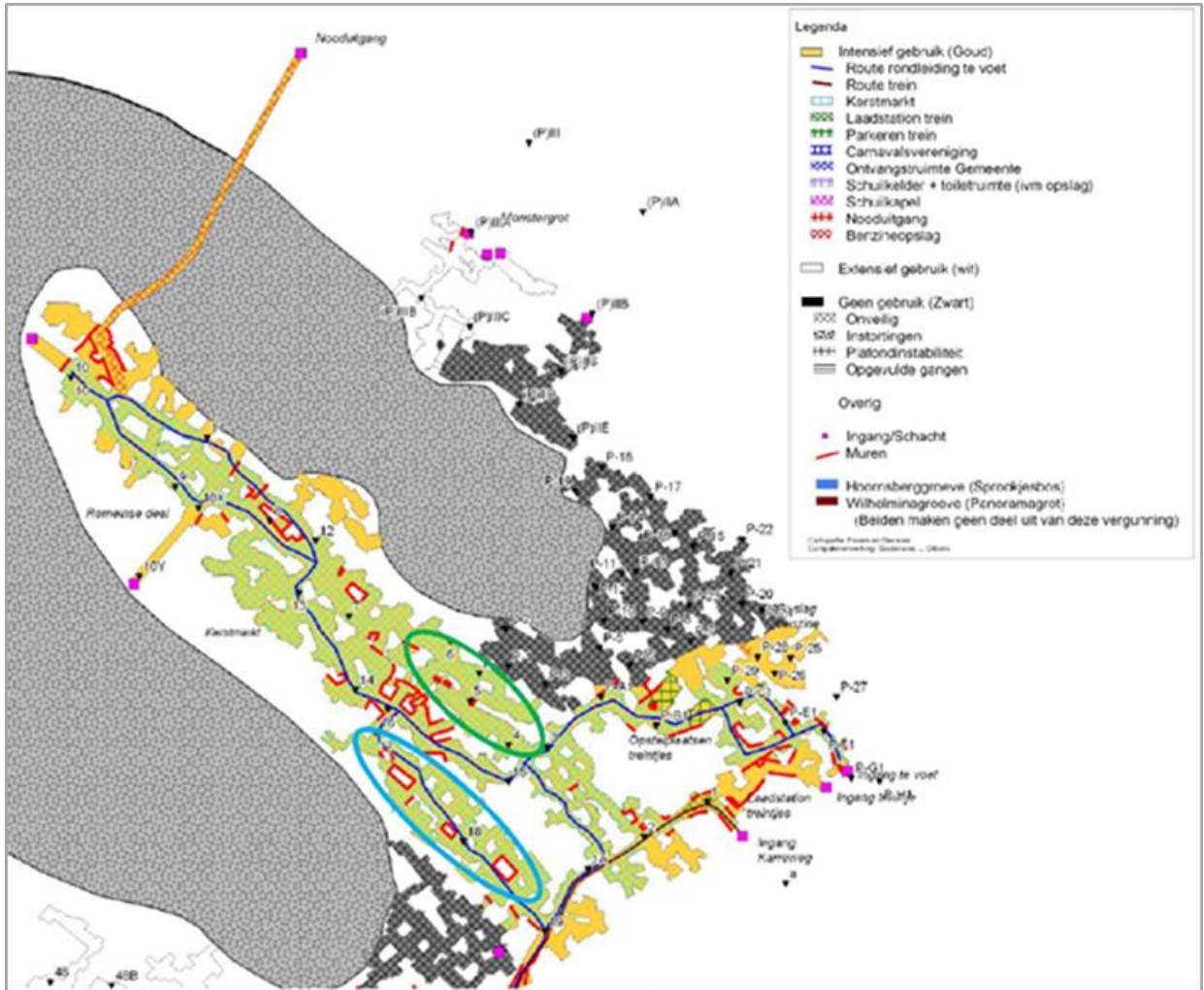
De Gemeentegrot is een uitgestrekt gangenstelsel dat deels onder de bebouwde kom van Valkenburg ligt. Het is ontstaan doordat verschillende afzonderlijke ontginningen gaandeweg aan elkaar zijn gegroeid. De Wilhelminagroeven is in gebruik door het bedrijf AGoGo. De Hoornsberg wordt geëxploiteerd door het Sprookjesbos. De Gemeentegrot is in eigendom van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Deze vergunning en ontheffing heeft alleen betrekking op de Gemeentegrot.

De locatie van de menselijke activiteiten zijn af te lezen van de kaart van de Mijnbouwwet-vergunning (zie figuur 1), zonder naar de details van de kaart te kijken. De activiteiten zijn vrijwel uitsluitend in:

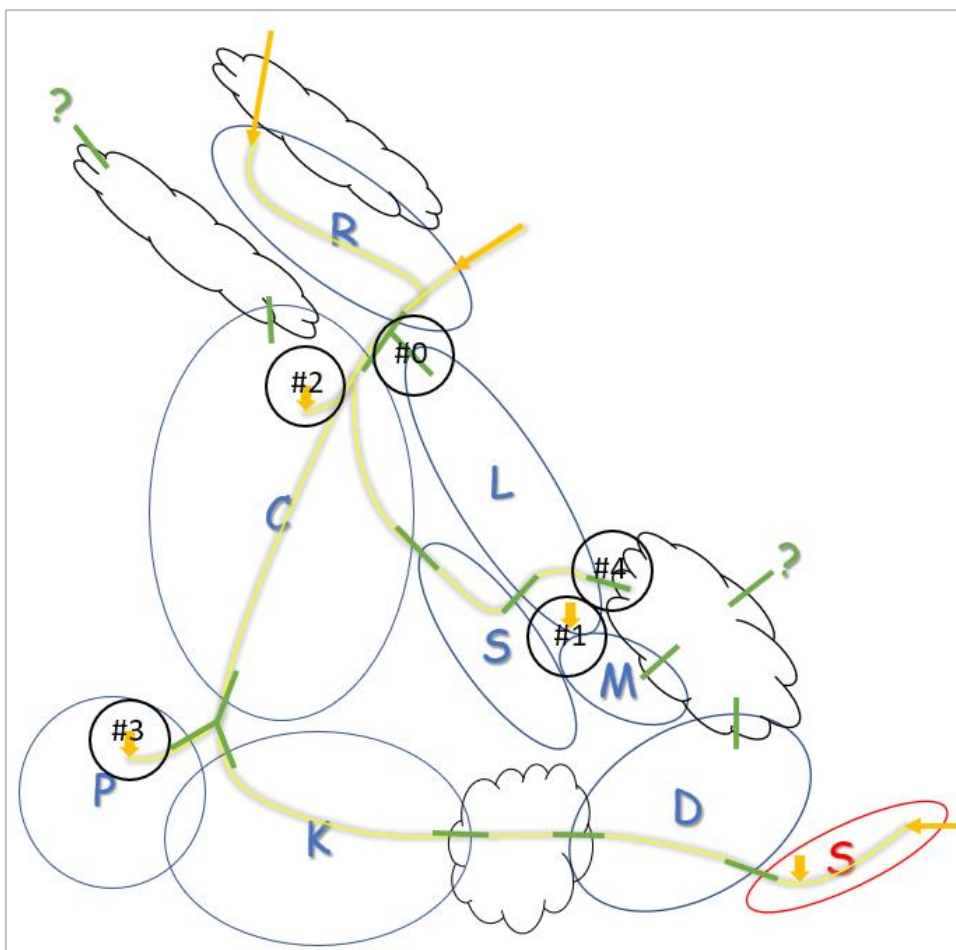
- het gebied tussen de ingangen aan de Cauberg en de nooduitgang (groen-gele gebied, waaronder de kerstmarkt en de rondleidingen);
- in het centrale gebied de oostelijke delen, dat is in het gebied van de schuilkelder en de long (geel- rode gebied, met onder andere rondleidingen en, activiteiten rond carnaval)

De overige delen van de grot, dus het zuidelijke gedeelte, kennen geen intensief menselijk gebruik, slechts extensief gebruik: dat is wetenschappelijk onderzoek waaronder vleermuismonitoring en cultuurhistorisch onderzoek. In figuur 2 is de Gemeentegrot schematisch weergegeven.

Figuur 1: het plangebied, de Gemeentegrot

Figuur 2: schematische weergave van de Gemeentegrot (R=Romeins deel, C=Centraal deel, P=de Pijp, K=Klauwpijgebied, S=Schuilkelder, L=de Long, M=Gebied achter de machinekamer, D=Dubbel stelsel, S=Sprookjesbos)

4.3 Andere vergunningen

Bij besluit van 11 december 2009, kenmerk ET/EM/9221867, heeft het ministerie van Economische Zaken aan aanvrager een vergunning op grond van artikel 151 van het Mijnbouwbesluit verleend voor het gebruik van een gedeelte van de Gemeentegrot anders dan het winnen van kalksteen. Voornoemde vergunning voorziet in het intensief en het extensief gebruik van een deel van de grot voor onderzoek, rondleidingen, toeristische exploitatie, vleermuistellingen, opslag, horeca en ceremoniële gebeurtenissen.

5 Overwegingen Wnb vergunning Natura 2000-gebied 'Geuldal'

5.1 Beoordelingskader

Een verzoek om een vergunning wordt beoordeeld op basis van hoofdstuk 2, paragraaf 2.3 van de Wnb. Op grond van artikel 2.7, tweede lid, Wnb is een vergunning van Gedeputeerde Staten vereist voor het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

De vereiste vergunning wordt uitsluitend verleend, indien uit een passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Daarbij geldt dat bij de passende beoordeling het positieve effect van mitigerende maatregelen mag worden betrokken.

Bestaat op grond van de passende beoordeling (inclusief de daarbij betrokken mitigerende maatregelen) niet de vereiste zekerheid, dan kan een aangevraagde vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, Wnb alleen worden verleend in het uitzonderlijke geval dat bij toetsing blijkt dat geen Alternatieve oplossingen voor handen zijn, sprake is van Dwingende redenen van openbaar belang en Compenserende maatregelen worden getroffen. Oftewel dat de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

De Passende Beoordeling toetst de situatie in de vergunningaanvraag met de situatie op 7 december 2004, de datum waarop het gebied door de Europese Commissie onder de naam 'Geuldal' en onder nummer NL9801041 op de lijst is geplaatst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. 7 december 2004 is daarmee tevens de nulsituatie voor de toetsing. In de Passende Beoordeling moeten de trends en de aantalsontwikkelingen besproken worden van de relevante soorten en de omvang en kwaliteit van het leefgebied met ingang van 7 december 2004.

5.2 Kenmerken Natura 2000-gebied 'Geuldal'

Natura 2000 Landschap	: <i>Heuvelland</i>
Status	: <i>Habitatrichtlijn</i>
Beschermd Natuurmonument	: <i>Meertensgroeve</i>
Gemeenten	: <i>Gulpen-Wittem, Maastricht, Eijsden-Margraten, Meerssen, Nuth, Vaals, Valkenburg a/d Geul, Voerendaal</i>
Oppervlakte	: <i>circa 2.472 ha.</i>

Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Geuldal is gelegen in Zuid-Limburg en behoort tot het heuvelland. Het Geuldal bestaat uit grote delen van het beekdal van de Geul, de Gulp en een aantal zijbeken. Het gebied wordt gekenmerkt door grote hoogteverschillen en is mede daardoor bijzonder gradiëntrijk. In het dal bevinden zich betrekkelijk voedselrijke en natte tot vochtige gronden met een afwisseling van hooilanden zoals de dotterbloemhooilanden bij Cottessen en langs de Mechelderbeek en diverse bosgemeenschappen, waaronder bron- en broekbossen. De hoger gelegen, droge hellingen bestaan uit een voedselarme en kalkarme bovenste helft en een wat voedselrijkere onderste helft, waarbij kalkgesteente soms dagzoomt (in groeven). De graslanden en bossen die hier voorkomen bevatten orchideeënrijke hellingbossen, Kalkgraslanden, Heischrale graslanden en begroeiingen op rotsranden.

In het zuidoosten komen op het plateau uitgestrekte beukenbossen voor waarvan de Veldbies-beukenbossen (Luzulo-Fagetum), voor Nederlandse begrippen bijzonder zijn. Vanwege deze bijzondere natuurwaarden is het gebied aangewezen als zogenoemd Natura 2000-gebied. Alle Natura 2000-gebieden vormen samen een netwerk van belangrijke natuurgebieden in Europa.

De belangrijkste opgaven voor het Geuldal zijn;

- herstel van volledige gradiënten met kleinschalige afwisseling van nat naar droog en van kalkrijk naar kalkarm;
- versterken samenhang van het netwerk, van grotere gradiëntrijke complexen met tussenliggende stapstenen, met name ten behoeve van fauna;
- herstel van samenhang van bron via beek naar rivier;
- verbetering waterkwaliteit van de Geul en zijbeken.

Hierbij dient in het bijzonder aandacht besteedt te worden aan een mozaïek van bijzondere graslanden, Geelbuikvuurpad, hellingbossen en zomen, structuurrijke plateaubossen, vissen en waterplanten, Kalkmoerassen, Zinkweiden en het winterbiotoop van vleermuizen.

5.3 Habitattypen

Het 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitattypen, afkomstig uit het besluit Natura 2000-gebied 'Geuldal'.

Code	Habitatype	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>
H6110	Pioniersbegroeiingen op rotsbodem	>	>
H6130	Zinkweiden	>	>
H6210	Kalkgraslanden	>	>
H6230	Heischrale graslanden	>	>
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	>	>
H6510A	Glanshaver- en vossenstaartheuvels (glanshaver)	>	>
H7220	Kalktufbronnen	=	=
H7230	Kalkmoerassen	>	>
H9110	Veldbies-beukenbossen	>	>
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	=	>
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland)	=	>
H91E0C	Vochtig alluviale bossen (beekgeleidende bossen)	=	>

Tabel 1: Habitattypen 'Geuldal' (Doelstelling oppervlakte/leefgebied = behoud; > uitbreiding Doelstelling kwaliteit/populatie = behoud; > uitbreiding/verbetering)

Op 5 maart 2019 is er door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' gepubliceerd. De bedoeling van het wijzigingsbesluit is het corrigeren van wat ten aanzien van de te beschermen habitattypen van Bijlage 1 en soorten van Bijlage 2 van de Habitatrichtlijn niet goed is gegaan bij het publiceren van de oorspronkelijke aanwijzingsbesluiten. Het betreft vooral het alsnog beschermen van habitattypen en soorten die op het moment van aanwijzen (in voldoende mate en duurzaam) aanwezig bleken te zijn. Deze waarden en de daarvoor gestelde instandhoudingsdoelstellingen worden met het wijzigingsbesluit aan de betreffende aanwijzingsbesluiten toegevoegd.

Met het Ontwerpwijzigingsbesluit wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' het habitatype H4030 (Droge Europese heide) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

De activiteiten in de Gemeentegrot te Valkenburg vinden plaats in een onderaardse mergelgroeve binnen het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Bovenstaande instandhoudingsdoelstellingen hebben geen betrekking op de mergelgroeven. Van de habitattypen komt in de actuele situatie geen enkele type voor in het plangebied. Tegen deze achtergrond zijn (significant) negatieve effecten van de aangevraagde activiteiten op de diverse beschermde habitattypen uitgesloten.

5.4 Habitatsoorten

Het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitatsoorten:

Code	Habitatsoorten	Doelstelling leefgebied	Doelstelling populatie
H1037	Gaffellibel	=	>
H1078	Spaanse vlag	=	=
H1083	Vliegend hert	>	>
H1096	Beekprik	>	>
H1163	Rivierdonderpad	>	>
H1166	Kamsalamander	=	=
H1193	Geelbuikvuurpad	>	>
H1318	Meervleermuis	=	=
H1321	Ingekorven vleermuis	=	=
H1324	Vale vleermuis	>	>

Tabel 2: Habitatsoorten 'Geuldal', (Doelstelling oppervlakte/leefgebied = behoud; > uitbreiding Doelstelling kwaliteit/populatie = behoud; > uitbreiding/verbetering)

Met het 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' tevens de soort H1337 (Bever) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

Het 'Geuldal' is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse mergelgroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder bovenstaande soorten. Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis en ingekorven vleermuis één van de grootste bijdragen aan de landelijke populatie, en is voor de vale vleermuis als overwinterings- en zwermgebied van zeer groot belang. Voor de ingekorven vleermuizen betreft de populatie in het 'Geuldal' een grensoverschrijdende populatie, waarvan kraamkolonies bekend zijn uit de Voerstreek.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat in de Gemeentegrot te Valkenburg de volgende habitatsoorten (mogelijk) aanwezig zijn:

- meervleermuis;
- ingekorven vleermuis;
- vale vleermuis.

Voor de overige habitatsoorten voorziet het plangebied niet in de benodigde vereisten voor de soort om aanwezig te zijn. Bijgevolg zullen in het navolgende uitsluitend de effecten worden beoordeeld van de aangevraagde activiteiten op de (mogelijk) aanwezige vleermuissoorten.

De geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen voor het 'Geuldal' voor de relevante soorten zijn:

- voor de meervleermuis en ingekorven vleermuis: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie;
- voor de vale vleermuis: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Als de populatie groot genoeg is, is dit een goede indicatie dat ook het leefgebied voldoende van omvang en kwaliteit is. Als de aantallen van het instandhoudingsdoel ruim worden gehaald, dan betekent dit automatisch dat er dus ook voldoende areaal en kwaliteit van dit leefgebied binnen het Natura 2000-gebied is, anders zouden deze aantallen niet aanwezig door gebrek aan omvang en kwaliteit van het leefgebied. Het in eerste instantie richten op de aantallen is daarom óók een focus op het leefgebied van de soorten. Als de soorten de instandhoudingsdoelen niet dreigen te halen, wordt de focus ook gelegd op specifiekere omstandigheden zoals de omvang en kwaliteit van het leefgebied in het Natura 2000-gebied of bepaalde groeves.

5.5 Verstoringfactoren en effecten

Vleermuizen overwinteren in mergelgroeves vanwege de gunstige klimatologische omstandigheden (constante temperatuur boven vriespunt en hoge luchtvochtigheid) en de, relatieve, rust. Verstoring kan ertoe leiden dat de vleermuizen wakker worden en daarbij moeten interen op hun vetreserves. Tijdens de winterslaap is het energieverbruik voor het overgrote deel van de tijd extreem laag en zodanig dat de winterperiode, zonder voedsel, kan worden overbrugd. In het meest ongunstige geval ontstaat als gevolg van veelvuldige verstoring gebrek aan energie en kunnen overwinterende vleermuizen zelfs overlijden. Daarnaast bestaat de kans op een effect op succesvolle reproductie door een tekort aan energie aan de start van het voortplantingsseizoen.

Tijdens de winterslaaperperiode van vleermuizen, globaal van 1 oktober tot 20 mei, verkeren de vleermuizen gedurende enkele dagen tot enkele weken achtereen in een toestand van lethargie. Hun lichaamstemperatuur wordt hierbij sterk verlaagd, tot ongeveer omgevingstemperatuur, en hun hartslag en stofwisseling daalt significant. Gemiddeld om de twee weken worden ze wakker, om onder andere aan predators te ontsnappen of om een nieuwe hangplek te zoeken.

Ook ontwaken vleermuizen bij sterke temperatuursveranderingen, vooral wanneer deze te hoog wordt om de toestand van verlaagd metabolisme te kunnen handhaven, maar ook als de temperatuur (te ver) onder het vriespunt daalt. Dit ontwaken uit de winterslaap kost veel energie. Door het natuurlijke ontwaken, verbruikt een vleermuis in de loop van een winter ca. 75-90% van zijn in de periode voorafgaand aan de winterslaap opgebouwde vetreserves. De marges om de winter te overleven zijn dan ook klein. Herhaald ontwaken als gevolg van menselijke verstoringssprikkelers leidt tot extra verbruik van vetreserves. De gevolgen hiervan kunnen groot zijn: onvoldoende energievoorraad voor succesvolle voortplanting, of in het uiterste geval sterfte en afname van populaties.

De activiteiten in de Gemeentegrot kunnen een directe fysieke verandering betekenen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door deze activiteiten kan eveneens geschikt overwinteringsgebied van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis verloren gaan.

De volgende factoren kunnen als gevolg van de activiteiten in de Gemeentegrot een effect hebben op de populaties van beschermde soorten:

- verstoring door licht;
- verstoring door geluid;
- menselijke aanwezigheid;
- effecten door klimatologische veranderingen.

5.5.1 Effecten kerstmarkt

Effecten van de kerstmarkt die invloed op de beschermde vleermuizen hebben, zijn:

- opwarming van de luchttemperatuur als gevolg van verwarming en verlichting van ongeveer 12 graden naar circa 18 graden Celsius, hetgeen een hogere temperatuur is dan voor overwintering van vleermuizen wenselijk is (maximaal 11-12 graden Celsius);
- verlaging van de luchtvochtigheid als gevolg van temperatuurstijging en bij toename van de sterkte van luchtstromen;
- mogelijke wijziging van de luchtstroming als gevolg van (gedeeltelijke) blokkering/afsluiting van (in)gangen, deuren open en dichtdoen en dergelijke;
- verlichting: rond stalletjes, versieringen en dergelijke en tijdens de op- en afbouw van de kerstmarkten;
- geluid tijdens op- en afbouw kerstmarkt, vanuit activiteiten, vanuit de stalletjes van de kerstmarkt, als gevolg van de grote mensenmassa (praten, lopen) en door sfeermuziek;
- sterke geuren veroorzaakt door horeca (bakken en dergelijke), adem en lichaamsgeuren in mensenmassa, deodorant.

5.5.2 Effecten rondleidingen

Effecten van de rondleidingen die invloed op de beschermde vleermuizen hebben, zijn:

- opwarming van de luchttemperatuur als gevolg van verwarming, verlichting en door de bezoekers zelf;
- verlaging van de luchtvochtigheid als gevolg van temperatuurstijging;
- mogelijke wijziging van de luchtstroming als gevolg de passage van een groep mensen;
- verlichting rond de groep mensen en verlichting van sculpturen. Er wordt alleen elektrisch licht gebruikt, geen benzinebranders en dergelijke;
- geluid als gevolg van de grote mensenmassa (praten, lopen);
- sterke geuren veroorzaakt door adem, lichaamsgeuren en deodorant door de groep bezoekers.

5.5.3 Effecten bijeenkomsten

Bijeenkomsten, zoals bijvoorbeeld met carnaval, beperken zich merendeel tot het Pantheon, de Ontvangstruimte van de gemeente en de schuilkerk. De drie locaties zijn goed beschermt ten opzichte van de omgeving, zodat het merendeel van de effecten tot die ruimte beperkt blijft: het gaat dan om veel mensen in een kleine ruimte met bijbehorende warmteproductie, licht en geluid. Maar de bezoekers moeten wel heen en terug naar deze locaties en dat is te voet. De effecten hiervan komen overeen met de effecten van de rondleidingen.

De zakelijke feesten vinden vanaf nu alleen plaats in de periode van 20 mei tot 1 oktober, waardoor effecten vanaf nu uit te sluiten zijn.

De training van de reddingshonden vindt eenmalig per jaar plaats in een relatief open deel van het gangenstelsel. Tot nu toe midden in het winterslaapseizoen van vleermuizen. Vanaf nu vindt deze training plaats tussen 20 mei en 1 oktober, waardoor effecten vanaf nu uit te sluiten zijn. Effecten waren opwarming van het gangenstelsel, geluid en licht.

5.5.4 Effecten doorkomsten

Door de doorkomsten verandert de tocht in het gangenstelsel als gevolg van het open zetten van deuren. Daarnaast zijn er effecten van opwarming, licht en geluid. Dit beperkt zich tot een kortere periode: een dagdeel op de dag van de doorkomst. Er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden van 1 maart tot 20 mei, er mogen maximaal 3 doorkomsten plaatsvinden van 20 mei tot 1 oktober en er mag maximaal 1 doorkomst plaatsvinden in de maand oktober. Dat betekent dus dat er twee doorkomsten plaatsvinden in de periode dat de vleermuizen in de grot overwinteren.

5.5.5 Effecten overig gebruik

Het cultuurhistorisch onderzoek gebeurt in kleine groepen (5 personen) en is per bezoek heel lokaal. De effecten van de aanwezigheid van mensen in het betreffende deelgebied is daardoor heel beperkt. Vleermuismonitoring gebeurt per definitie in de hele grot, maar is eenmalig, en functioneel voor het volgen van de vleermuisstand ten behoeve van het natuurbeschermingsbeleid. Effecten van beide soorten onderzoek zijn daarom beperkt.

5.5.6 Effecten beheer

Beheer gaat gepaard met opwarming door apparatuur (heaters, condens verdampers in het Centraal Gedeelte en koelvitrites van de drankenautomaat) in de toegang voor het treintje aan de Cauberg). Verder stoort de oplaadapparatuur voor het treintje permanent de vleermuisstroom via de Karreweg. Vanaf nu wordt nog maar één condens verdamper in het Centraal Gedeelte gebruikt en wordt het treintje (zowel qua parkeerplaats als oplaadapparatuur) verplaatst naar de Ontvangstruimte. Hierdoor worden effecten sterk verminderd. In de hele grot is de verlichting (na 2016) al zodanig afgesteld dat er alleen licht is als het nodig is. De noodverlichting is zodanig afgesteld dat plafonds niet verlicht worden.

5.5.7 Conclusie effecten

Bovengenoemde verstoringfactoren hebben een negatief effect op de overwintering en het zwermen (omvang en kwaliteit leefgebied) van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis. De verstoringfactoren zijn niet gekwantificeerd, zodat niet duidelijk is hoe groot de invloed van de factor is.

Een negatief effect op de overwintering en het zwermen van de vleermuizen van de verstoringsfactoren is echter waarschijnlijk, omdat de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis blijkens de literatuur last blijken te hebben van deze verstoringsfactoren. Een negatief effect van het gebruik van de Gemeentegrot op de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis is daarom niet uit te sluiten. Hiervoor worden extra mitigerende maatregelen genomen, zie ook hoofdstuk 2.

Het belang van de Gemeentegrot ten opzichte van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is met 15% van de meervleermuizen (gemiddeld over de periode vanaf december 2004), 20% van de vale vleermuizen en 20% van de ingekorven vleermuizen aanzienlijk.

5.6 Trends van de habitatsoorten

Vanaf 1986 is in de Gemeentegrot jaarlijks in januari een telling uitgevoerd van de overwinterende vleermuizen. Deze tellingen worden door vrijwilligers uitgevoerd (telgroep LOGE), die de tellingen na elke winter doorgeven aan de Zoogdiervereniging, die de tellingen coördineert. Sinds 1986 worden op basis van de telresultaten, in het kader van de NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) door het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) landelijke indexen berekend. In 2008 en 2009 zijn er geen tellingen uitgevoerd, omdat er toen geen Mijnbouwwetvergunning voor deze activiteit was.

Niet alle grotten (kunnen/mogen) worden geteld. In het gehele Geuldal zijn in theorie 40 grotten telbaar in het kader van de NEM wintertellingen, maar in de praktijk vallen daar om verschillende redenen (afgekeurd-onveilig of geen toestemming voor tellingen) circa 20 grotten van af. De tellingen (trends) in het Geuldal zijn dan ook gebaseerd op de helft van de grotten. De aantallen worden door het CBS voor de ontbrekende (niet getelde) grotten bijgeschat op basis van de ontwikkeling in de wel getelde grotten. Voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet zijn de aantallen en trends vanaf 7 december 2004 van belang.

Het CBS gebruikt 2004 als startjaar (winter 2003-2004). Het aantal getelde vleermuizen in het startjaar wordt op 100 gesteld. De daarop volgende negatieve of positieve ontwikkelingen (af- of toename) worden weergegeven als een toe- of afname van de index. De aantallen in de Gemeentegrot zijn eveneens omgerekend naar een index, met de aantallen in januari 2004 als de indexwaarde 100. De indexen van het Natura 2000-gebied Geuldal, Heuvelland en landelijk zijn berekend inclusief de getelde aantallen in de Gemeentegrot. Het CBS, dat jaarlijks de indexen berekent, heeft de landelijke telresultaten en de telresultaten voor het Heuvelland en het Natura 2000-gebied Geuldal bijgewerkt tot en met de winter van 2018-2019 (weergegeven als '2019'). De indexen van de laatste winter, 2019-2020 zijn nog niet bekend, zodat de meest recente winter ontbreekt in de trendberekeningen.

Bij de telresultaten dient steeds te worden opgemerkt dat de telresultaten minimale aantallen weergeven. De werkelijke aantallen overwinterende vleermuizen zijn waarschijnlijk groter, omdat een deel van de dieren is weggekropen in spleten en scheuren, en daardoor niet zichtbaar voor de waarnemers.

De ontwikkeling van het aantal overwinterende individuen van een soort is relevante informatie om een indruk te krijgen of de aantallen zijn toe- of afgenomen in het Natura 2000-gebied. Tegelijkertijd is de Gemeentegrot onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' waarin nog veel meer grotten liggen die gebruikt worden als overwinteringsverblijf door vleermuizen. Het is bekend dat er uitwisseling plaatsvindt van de verschillende vleermuizensoorten tussen locaties. Hoe de aantallen zich ontwikkelen in andere grotten in het 'Geuldal', en ook die in het gehele Limburgse heuvelland, geeft dus ook relevante informatie over de aantalsontwikkelingen in de Gemeentegrot (en vice versa). Om het beeld compleet te maken, wordt ook de landelijke index van de soorten meegenomen.

5.6.1 Meervleermuis

Het aantal meervleermuizen is landelijk sinds 2004 ongeveer verdubbeld, met name door een toename van de aantallen in bunkers in de duinen in het westen van Nederland. Aanvankelijk was deze opgaande trend ook enigszins zichtbaar in het Heuvelland, maar vanaf 2013 is de trend hier juist neergaand, zodat de aantallen in het Heuvelland netto over de gehele periode 2004-2019 ongeveer gelijk bleven. In het 'Geuldal' zien we aanvankelijk een lichte stijging, vanaf 2009 een daling en recentelijk weer een licht stijging. Gemiddeld wordt de index in het 'Geuldal' vanaf december 2004 door het CBS gekwalificeerd als 'matig afnemend'.

Dit is ook het geval in de Gemeentegrot, die daarmee dus de regionale trend weerspiegelt. De aangetroffen aantallen meervleermuizen in de Gemeentegrot (5 in januari 2020) zijn de laatste jaren ongeveer gelijk aan die in de referentiewinter 2004-2005 (3 in januari 2004).

5.6.2 Ingekorven vleermuis

De ingekorven vleermuis vertoont sinds december 2004 een sterke opgaande trend. Dit is een vervolg van de stijging die reeds in de jaren 1980 inzette en vooral vanaf 1999 toeneemt. De landelijke en regionale (Heuvelland) trendlijnen gaan vanaf december 2004 gelijk op, omdat vrijwel alle aangetroffen overwinterende ingekorven vleermuizen geteld worden in de grotten in het Heuvelland. In het 'Geuldal' zien we dat de stijging iets achterblijft bij het Heuvelland. Het CBS kwalificeert de trend in het 'Geuldal' over de periode vanaf 2004 als 'sterke stijging'. Dit geldt ook voor de Gemeentegrot. De aangetroffen aantallen ingekorven vleermuizen in de Gemeentegrot zijn de laatste jaren (119 in januari 2020) hoger dan in de referentiewinter 2004-2005 (57 in januari 2004).

5.6.3 Vale vleermuis

Landelijk en in het Heuvelland is de trend van de vale vleermuis, ofschoon nogal fluctuerend, sinds 2004 gemiddeld licht stijgend. Beide trends zijn zoals verwacht nagenoeg gelijk, omdat de soort buiten de grotten in het Heuvelland nauwelijks als overwinteraar wordt aangetroffen. De trend in het 'Geuldal' sinds 2004 vertoont een iets sterkere stijging, die door het CBS wordt gekwalificeerd als 'matige stijging'. Wel zijn er behoorlijke fluctuaties, die de trend onzeker maakt. Rond 2009 is er een duidelijke dip zichtbaar, die echter vanaf 2012 weer bij trekt. In de Gemeentegrot is sprake van een redelijk stabiele situatie, al zijn er behoorlijke fluctuaties. De aangetroffen aantallen vale vleermuizen in de Gemeentegrot zijn de laatste jaren (7 in januari 2020) iets lager dan die in de referentiewinter 2004-2005 (10 in januari 2004).

5.7 Conclusie Natura 2000

Voor de toetsing aan de Wet natuurbescherming zijn twee conclusies relevant. De belangrijkste is die van het Natura 2000-gebied 'Geuldal', want de instandhoudingsdoelen gelden voor het hele Geuldal. Als de doelen van het Geuldal niet worden behaald, dan is het van belang om toe te spitsen op het belang van de Gemeentegrot in het hele Natura 2000-gebied.

Geuldal:

- meervleermuis: matig afnemende trend, maar wel lage aantallen vleermuizen (doel=behoud populatie);
- ingekorven vleermuis: sterk toenemende trend, huidige aantallen boven het doel (= behoud populatie);
- vale vleermuis: matig toenemende trend, hoewel wat onzeker vanwege fluctuaties en lage aantallen (doel=toename populatie).

Gemeentegrot:

- meervleermuis: matig afnemend, maar wel lage aantallen vleermuizen;
- ingekorven vleermuis: sterk toenemende trend;
- vale vleermuis: redelijk stabiele situatie hoewel onzeker vanwege fluctuaties en lage aantallen.

Significant negatieve effecten op de behoudsdoelstellingen van vleermuizen van het Natura 2000-gebied Geuldal treden door de activiteiten in de Gemeentegrot niet op. Er is immers geen sprake van een duidelijke afname van de drie soorten sinds 2004 als gevolg van activiteiten. Het aantal meervleermuizen ligt sinds 2004 ongeveer op de referentiewaarde van 2004, het aantal vale vleermuizen ligt iets onder het referentieniveau van 2004 en het aantal ingekorven vleermuizen is sinds 2004 verdubbeld. Voor de vale vleermuis is echter sprake van een uitbreidingsdoelstelling. Het blijkt dat deze doelstelling voor het Geuldal al wordt behaald. Gezien de toename in de Gemeentegrot van de vale vleermuis sinds 2011 is de inschatting dat de trend in de Gemeentegrot bijdraagt aan het behalen van deze uitbreidingsdoelstelling.

Hoewel een lokaal (tijdelijk) negatief effect op de betrokken populaties vleermuizen niet kan worden uitgesloten, en de trend voor de meervleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' matig afnemend is, zal door de te nemen mitigerende maatregelen en de monitoring daarvan, als weergegeven in hoofdstuk 2 bij de voorschriften, een significant negatief effect op de populaties meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis in het 'Geuldal' naar verwachting niet plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat de activiteiten in de Gemeentegrot (kerstmarkt, rondleidingen, bijeenkomsten, doorkomsten, overig gebruik en beheer) geen (significante) negatieve effecten zullen veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Deze zullen geen negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

6 Overwegingen Wnb ontheffing soortenbescherming

6.1 Beoordelingskader

De Wet natuurbescherming bevat regels voor het behoud van de biologische diversiteit en de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving. Enerzijds is Nederland hiertoe gehouden op grond van internationale verdragen en Europese richtlijnen. De Wet natuurbescherming kent daarom beschermingsregels voor soorten die onder de Europese Vogelrichtlijn zijn beschermd (Vogelrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.1, en voor soorten die middels de Europese Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn bescherming genieten (Habitatrichtlijnsoorten) in paragraaf 3.2. Anderzijds voorziet paragraaf 3.3 van de wet in regels voor een limitatief aantal soorten waarvan de bescherming niet internationaalrechtelijk is geregeld, maar waartoe de nationale wetgever op eigen initiatief heeft besloten (andere soorten).

Deze drie beschermingsregimes kennen elk eigen verbodsbepalingen en voorwaarden voor ontheffing van de verboden. Deze aanvraag heeft betrekking op het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten.

6.2 Beschermingskader habitatrichtlijnsoorten

Een ontheffing van de bovengenoemde verbodsbepalingen kan worden verleend als aan elk van de volgende voorwaarden, zoals opgenomen in artikel 3.8, vijfde lid, Wnb, is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de handeling is nodig in het kader van een of meer van de in bovengenoemde artikelen genoemde belangen;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden, en is beschreven in paragraaf 6.3.

6.3 Beschermd soorten

6.3.1 Andere bevredigende oplossing

Locatie

De Gemeentegrot vormt een unieke locatie waarbij de reguliere exploitatie met name gericht is op een educatieve manier van kennisoverdracht naar volwassenen en jongeren. Er worden al lang rondleidingen gegeven in de Gemeentegrot per trein of te voet onder begeleiding van een gids waarbij verteld wordt over het ontstaan en de geschiedenis van de Gemeentegrot. Tijdens de rondleiding komen bezoekers onder andere langs muurschilderingen, plaquettes, beeldhouwkunst en schuilkelders uit de periode van de koude oorlog. Hierdoor zijn de rondleidingen locatie gebonden.

De kerstmarkt is direct gekoppeld aan de Gemeentegrot. De grot zorgt voor de speciale sfeer die het evenement uniek maakt. Het organiseren van de kerstmarkt bovengronds, bijvoorbeeld in het centrum van Valkenburg, ontdoet het evenement van dit unieke karakter. Het evenement is daardoor locatie gebonden.

Met betrekking tot de overige activiteiten zoals de hoogmis tijdens de kerst en carnavalsactiviteiten worden deze als sinds jaar en dag gehouden in de Gemeentegrot. De Gemeentegrot maakt daarbij een belangrijk deel uit van de geschiedenis van deze activiteiten. Het verplaatsen van de voornoemde activiteiten zal hoogst waarschijnlijk leiden tot het beëindigen van de activiteiten waardoor een stuk geschiedenis dat uniek is voor de gemeente Valkenburg verloren gaat. Dit betekent dat deze activiteiten ook locatie gebonden zijn.

Ten aanzien van de training van de reddingshonden vormt de Gemeentegrot een belangrijk onderdeel voor deze training. De betreffende training is gericht op het vinden personen in onderaardse gangenstelsels. Het wordt niet mogelijk geacht dit te simuleren op een ander locatie.

Inrichting

Er is geen andere inrichting voor de activiteiten mogelijk. De huidige inrichting is conform de veiligheidsvoorschriften van onder andere van de brandweer (brand, rook en ontruiming). Deze zijn ook neergelegd in de evenementenvergunning voor de kerstmarkt. Binnen de (veiligheids)voorschriften zijn hierin geen aanpassingen meer mogelijk.

Daarnaast is gekozen voor de meest gunstige inrichting van de Gemeentegrot:

- een andere looproute binnen de grot is alleen mogelijk door bezoekers door andere ingangen binnen te laten komen. Bij die ingangen hangen echter meer vleermuizen dan bij de nu gebruikte ingang. Dit alternatief is dus slechter dan de huidige situatie;
- aanpassing van het volumeniveau van sfeermuziek om verstoring door geluid te voorkomen heeft weinig tot geen effect. Het huidige volume is al tot het minimale teruggebracht en wordt alleen maar ten gehore gebracht als er daadwerkelijk bezoekers in de grot aanwezig zijn. Er is alleen muziek tijdens de kerstmarkt en de Cave Experience, bij de overige activiteiten wordt geen muziek ten gehore gebracht;
- het licht wordt tijdens het reguliere gebruik aangestuurd door bewegingsmelders waardoor het licht alleen brandt als daadwerkelijk iemand aanwezig is. Bovendien is de lichtsterkte minimaal en zijn de verlichtingsbronnen (LED) zo aangebracht dat deze zo min als mogelijk het dek van de grot aanstralen. Nog minder licht tijdens het gebruik van de Gemeentegrot zorgt voor onveilige situaties. Tijdens de kerstmarkt wordt de bestaande verlichting enkel minimaal aangevuld met LED-sfeerverlichting.

Werkwijze

De reguliere rondleidingen en themarondleidingen vormen de kernactiviteiten van de Gemeentegrot. Een andere werkwijze is hiervoor niet mogelijk.

Er wordt geen toename van het aantal bezoekers verwacht. Het huidige maximum aantal bezoekers wordt al gereguleerd door veiligheidsvoorschriften tijdens zowel de rondleiding als tijdens de kerstmarkt. Het verder terugbrengen van het aantal bezoekers, bijvoorbeeld tot 50% van het huidige aantal zou de effecten van mensen, geluid, licht en dergelijke wel enigszins verminderen, maar tast ook de rentabiliteit en het wezenlijke van een Valkenburgs kerstmarkt aan en doet afbreuk aan de aantrekkelijkheid voor bezoekers. Het beperken van het aantal kramen tijdens de kerstmarkt, heeft om dezelfde reden weinig zin. Ook beperken van de lengte van de rondleiding stuit op hetzelfde probleem. Zowel de kerstmarkt als de rondleidingen bevinden zich bovendien al in gedeelten van de grot die sowieso al een minder geschikt klimaat voor overwintering hebben, zodat een alternatieve plek in de groeve voor deze activiteiten ook geen oplossing is.

De doortochten beperken zich al vrijwel tot de periode dat er geen vleermuizen in de groeve zijn en ze worden in een groevedeel gehouden dat het minst in gebruik is bij vleermuizen. Alternatieve uitvoering, bijvoorbeeld in een ander groevedeel, is dan niet de oplossing.

De bijeenkomsten zijn steeds in betrekkelijk afgesloten ruimten, waardoor het effect al beperkt wordt. Voor wat betreft de doorkomsten, de training van de reddingshonden en de zakelijke feesten, deze kunnen naar een minder gevoelige periode voor de vleermuizen verplaatst worden. Dit is opgenomen bij de mitigerende maatregelen in hoofdstuk 2.

Planning

Het is niet mogelijk de reguliere rondleidingen of de kerstmarkt in een ander deel van het jaar te houden als er minder kans op verstoring is van de vleermuizen. De reguliere rondleidingen vinden, uitgezonderd de periode van 1 november tot 8 januari, jaarrond plaats. Door enkel deze rondleiding te beperken tot het zomerseizoen als vleermuizen niet aanwezig zullen zijn in de Gemeentegrot, wordt de exploitatie dusdanig ingeperkt dat dit niet meer rendabel zal zijn. Bijkomend gevolg hiervan is dat dit eveneens impact heeft op het economisch belang dat hiermee samenhangt voor de lokale ondernemingen waar bezoekers van de Gemeentegrot veelal verblijven en vertoeven.

De kerstmarkt is vanzelfsprekend gekoppeld aan de kerstperiode. De periode voor op- en afbouw is reeds tot het minimale bekort. Het nog meer bekorten van de periode zou onherroepelijk leiden tot logistieke problemen.

De hoogmis tijdens de kerst en de carnavalsactiviteiten hangen samen met een bepaalde periode in het jaar en kunnen niet in een ander deel van het jaar gehouden worden als er minder kans op verstoring is van de vleermuizen. Voor wat betreft de doorkomsten, de training van de reddingshonden en de zakelijke feesten, deze kunnen naar een minder gevoelige periode voor de vleermuizen verplaatst worden. Dit is opgenomen bij de mitigerende maatregelen in hoofdstuk 2.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en planning wordt schade aan de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootoervleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Voor de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, bestaat geen andere bevredigende oplossing.

6.3.2 Belang

De ontheffing is aangevraagd op basis van het volgende belang:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De Gemeentegrot is, samen met de Fluweelengrot, het hart van de economische bedrijvigheid binnen de gemeente Valkenburg aan de Geul. De aantrekkingskracht van de mergelgrot en zijn activiteiten hebben een spin-off op het bedrijfsleven in de rest van de stad. Bezoekers komen uit de regio, maar ook uit de rest van Nederland, België en Luxemburg: er is een internationale uitstraling. Uit een recente schatting blijkt dat het economisch belang van alleen al de jaarlijks georganiseerde kerstmarkt in de Gemeentegrot en Fluweelengrot, inclusief spin-off voor de lokale ondernemers, geschat wordt op €6.000.000,-.

Daarnaast zal een deel van de circa 180.000 bezoekers van de kerstmarkt en 60.000 reguliere bezoekers door het jaar heen, in de regio verblijven en vertoeven. Hiermee is er derhalve niet alleen sprake van een groot economisch belang voor de lokale ondernemers, maar tevens voor de omliggende gemeenten.

De rondleidingen vinden daarnaast jaarrond plaats als gevolg van de spreiding van vakanties over het gehele jaar. Vroeger concentreerde het toeristische seizoen zich nog rondom de bouwvak, tegenwoordig bestrijkt dit het hele jaar. De rondleidingen zijn van belang voor de inkomsten van de Gemeentegrot. Deze inkomsten zijn onder andere nodig voor het onderhoud en de instandhouding van de grot. Daarnaast zorgen de rondleidingen jaarrond voor werkgelegenheid.

Bovenstaand belang weegt in dit geval zwaarder dan het ecologische belang.

6.3.3 Staat van instandhouding

Zoals in paragraaf 5.5 weergegeven kunnen de activiteiten in de Gemeentegrot een directe fysieke verandering betekenen voor het leefgebied van vleermuizen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door de activiteiten kan eveneens geschikt overwinteringsgebied verloren gaan. Onderstaand wordt per beschermde soort onderbouwd of en in welke mate de handeling de staat van instandhouding van de soort beïnvloedt.

Voor de onderbouwing van de staat van instandhouding van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis zie paragraaf 5.6, trends van de habitatsoorten.

Het belang van de Gemeentegrot ten opzichte van het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is met 7% van de watervleermuizen (gemiddeld over de periode vanaf december 2004), 2% van de baardvleermuizen, 2% van de franjestaarten en 10% van de gewone grootoorvleermuizen beperkt.

6.3.3.1 Watervleermuis

Landelijk zien we over de periode vanaf 2004 ongeveer gelijkblijvende aantallen watervleermuizen, met een licht stijgende trend. In het Heuvelland zien we een dalende trend. Deze dalende trend is ook waarneembaar in de Gemeentegrot. In 2020 zijn 20 watervleermuizen aangetroffen.

6.3.3.2 Baardvleermuis

Zowel landelijk als in het Heuvelland zien we een ongeveer gelijkblijvende trend in de periode vanaf 2004. In het Heuvelland zien we een dalende trend. Deze dalende trend is ook waarneembaar in de Gemeentegrot. In 2020 zijn 7 baardvleermuizen aangetroffen.

6.3.3.3 Franjestaart

Zowel landelijk als in het Heuvelland als in het Heuvelland is er een stijgende trend zichtbaar. Dit geldt ook voor de Gemeentegrot. In 2020 zijn er 18 franjestaarten aangetroffen.

6.3.3.4 Gewone grootoorvleermuis

De landelijke indexen en die in het Heuvelland fluctueren sterk over deze periode. Gemiddeld genomen is er over de hele periode een, hooguit, licht stijgende trend. In de Gemeentegrot worden gewone grootoorvleermuizen niet elk jaar waargenomen en gaat het steeds om maximaal vier dieren. De trend is licht stijgend. In 2020 zijn 4 gewone grootoorvleermuizen aangetroffen.

6.3.3.5 Conclusie

Concluderend, de huidige staat van instandhouding (de trend in de Gemeentegrot) is voor:

- watervleermuis: licht dalend
- baardvleermuis: licht dalend
- franjestaart: stijgend
- grootoorvleermuis: licht stijgend

Het gaat voor de baardvleermuis en de gewone grootoorvleermuis echter wel elk jaar om lage aantallen vleermuizen die zichtbaar aanwezig zijn.

6.4 Conclusie soortenbescherming

Het is aannemelijk dat de activiteiten in de Gemeentegrot zorgen voor verstoring van vleermuizen, waardoor deze eventueel ook hun voortplantings en- of rustplaatsen verlaten. Voor de periode van deze vergunning en ontheffing worden door aanvrager alle mogelijkheden benut om de vleermuizen in de gehele grot te mitigeren (zie ook hoofdstuk 2 voor de mitigerende maatregelen). Daarmee wordt voldaan aan de ontheffingsvoorwaarde dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De opgelegde monitoring (zie hoofdstuk 2) moet uitsluitend over de effecten van deze mitigerende maatregelen gaan geven.

Hiermee is afdoende invulling gegeven aan de voorwaarde dat er met de handelingen, waarop de aanvraag betrekking heeft, geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan in het 'Geuldal'.

7 Monitoringsgegevens

Om de effecten van de verstoring door alleen de kerstmarkt te monitoren zijn in het verleden zowel temperatuur- en luchtvochtigheidsmetingen als maandelijks vleermuistellingen uitgevoerd.

7.1 Gemeentegrot

Door de grote afmetingen en het beperkt aantal ingangen is de Gemeentegrot een van de meest statische mergelgrotten van het Mergelland en onnatuurlijk warm. Er is weinig luchtstroming door de grot, waardoor warmte niet voldoende afgevoerd kan worden met opwarming tot gevolg. De gemiddelde jaartemperatuur in Valkenburg aan de Geul schommelt rond de 10 à 11 graden Celsius. Een onderaardse grot zou in principe diezelfde gemiddelde temperatuur moeten hebben. De hoge temperatuur (circa 11,6 graden Celsius) in het Romeins deel is te verklaren door de kerstmarkt, en in mindere mate door de Cave Experience. Het centrale deel van de grot en de schuilkelder is met 12,1 tot 12,9 graden Celsius nog warmer door aanwezige droogmachines, de rondleidingen en het afgesloten karakter van de schuilkelder, waardoor er weinig luchtverplaatsing in dit gebied is. Tot slot zijn er twee 'warmtebellen' die waarschijnlijk door Thermae 2000 en een broeiende afvalberg lokaal een hogere temperatuur hebben, deze warmte verspreid zich niet verder door de grot.

7.2 Temperatuurmonitoring

Medio 2016 is voor het eerst het klimaat in beeld gebracht tijdens de kerstmarkt. Vooraf kon enkel gesteld worden dat de temperatuur in het kerstmarktgedeelte van de Gemeentegrot voelbaar hoger was, maar de exacte getallen, de ruimtelijke verspreiding en de temperatuurveranderingen door de tijd heen waren niet bekend. Hierdoor ontbrak het ook aan inzicht in de gevolgen van deze temperatuurverhoging voor het klimaat in de rest van de Gemeentegrot.

Tijdens de gehele onderzoeksperiode zijn in de Gemeentegrot 90 meetlocaties onderzocht. Op sommige van de meetlocaties werden handmatig luchttemperatuurmetingen, gesteentetemperatuurmetingen en/of luchtverplaatsingsmetingen verricht. Op andere meetlocaties is gebruik gemaakt van temperatuurloggers die iedere 30 minuten de temperatuur in een geheugen opsloegen. Deze temperatuurloggers werden met een bepaalde regelmaat uitgelezen en onderhouden. Op basis van het meetmodel en bevindingen zijn sommige meetlocaties over de volle onderzoeksperiode in gebruik geweest als meetpunt, omdat ze cruciaal waren voor de monitoring van het klimaat in de Gemeentegrot. Andere meetlocaties hebben maar korte tijd als meetlocatie gediend of werden sporadisch nagemeten afhankelijk van specifieke onderzoeksvragen of deelonderzoeken.

Een aantal conclusies is te trekken uit deze temperatuurmonitoring:

- het klimaat lijkt over de periode 2016-2020 een zich repeterend stabiel verloop te hebben. Er is sprake van een wintercyclus met een luchtstroming die bij het Romeins deel (Nooduitgang Plenkertstraat en ingang Cauberg) binnen komt, door de Gemeentegrot gaat en bij de Hoornsberg (Sprookjesbos) het gangenstelsel weer verlaat;
- het lijkt erop dat de temperatuur tijdens de kerstmarkt van 2019 net iets lager lag dan de voorgaande jaren. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door de genomen maatregelen zoals het vervangen van de verlichting door LED. Voor de vleermuizen maakt het echter niet uit, omdat de temperatuur toch overal ver boven hun maximum van 13 graden Celsius ligt. Een lichte afkoeling tijdens de kerstmarkt zal de temperatuur in het deel waar de kerstmarkt gehouden wordt niet naar een vleermuisvriendelijke temperatuur brengen;

- de nooduitgang koelt het achterste deel van de kerstmarkt licht af. Het centrale deel warmt snel op tijdens de kerstmarkt en koelt daarna weer af. De gang van de Karreweg ingang richting de rest van de Gemeentegrot blijft koel;
- er zijn geen duidelijke temperatuurverbeteringen herkenbaar in de metingen. De lichte koelere metingen van de kerstmarkt 2019 zijn onvoldoende om dit al als structureel te bestempelen;
- door de kerstmarkt wordt de temperatuur in het gedeelte van de Gemeentegrot waar de kerstmarkt plaatsvindt en de omringende delen, daadwerkelijk hoger. Alle warmte die tijdens de kerstmarkt deze gedeeltes heeft opgewarmd, is daarna in een aantal weken tijd voor een groot gedeelte door de luchtstromingen afgevoerd naar buiten of naar andere delen van de grot. Dit is een bevestiging dat dit een dynamisch grotdeel betreft, in de winterperiode zonder twijfel het meest dynamische deel van de gehele Gemeentegrot. En hierdoor zou dit gebied - zonder kerstmarkt – hoogstwaarschijnlijk de koudste en meest dynamische klimaatzone van de Gemeentegrot zijn.

7.3 Klimaatingrepen

Om de Gemeentegrot beter geschikt te maken voor de overwinterende vleermuizen die in het kerstmarkt gebied verstoord worden, zijn in de periode mei tot juli 2018 vier gesloten (schacht)openingen heropend. Hierbij is geprobeerd diverse gebieden koeler en dynamischer te maken. De volgende vier ingrepen zijn uitgevoerd:

1. klep in de Mengkamer openen om een verbinding te creëren tussen de Long en de centrale schacht de aanwezige ventilatiebuizen;
2. schacht heropenen die uitkomt op de begraafplaats aan de Cauberg;
3. schacht heropenen die uitkomt op het terrein van het Landal park aan de Cauberg;
4. verbindingen tussen de Long en het aangrenzende instortingsgebied creëren door gaten te maken in de aanwezige muren en het openzetten van een deur in één van deze muren.

Deze laatste ingreep is later toegevoegd als alternatief voor een andere ingreep die voorheen gepland stond. Namelijk het heropenen van een schacht tussen de Long en de Heilige Hart groeve aan de Cauberg. Deze maatregel was bedacht om een trek te veroorzaken tussen de Long en de buitenlucht via de kleine Heilige Hart groeve en zodoende de Long af te koelen. Deze maatregel is toen voornamelijk geparkeerd omdat er geen informatie was over overwinterende vleermuizen in de Heilige Hart groeve en of een nieuwe verbinding het ondergronds klimaat daar nadelig zou beïnvloeden. Daarnaast is deze groeve niet in eigendom of beheer van de Gemeente Valkenburg, waardoor de Gemeente afhankelijk zou worden van derde partijen. Door al deze onzekerheden, is besloten deze maatregel op dat moment niet uit te voeren en eerst het klimaat en de vleermuizen van de Heilige Hart groeve in kaart te brengen. Dit is inmiddels gebeurd. Een nieuwe verbinding zou de Heilige Hart groeve waarschijnlijk sterk doen opwarmen. Ook de afhankelijkheid van een derde partij is op dit moment een heikel punt, waardoor deze maatregel voorlopig niet uitgevoerd gaat worden.

De effecten van het uitvoeren van bovenstaande vier ingrepen zijn middels een klimaatonderzoek bestudeerd in de periode mei 2018 tot mei 2020.

7.3.1 Klep mengkamer openen

Er is sinds 9 mei 2018 geen significante temperatuurverlaging of verhoging geconstateerd in de Long als gevolg van deze ingreep. De conclusie is dan ook dat deze ingreep zeer weinig bijdraagt aan een verbetering van het klimaat in de Long. Omdat er ook geen negatieve effecten zijn, is deze ingreep nooit teruggedraaid en is deze klep dus nog steeds open.

7.3.2 Schacht naar begraafplaats heropenen

Het gebied direct onder de schacht heeft sinds 30 mei 2018 een geringe temperatuurdaling van enkele tienden graden Celsius enkele meters vanaf de schacht meegemaakt. Het effect is weliswaar zeer gering door de lage luchtstromingen.

7.3.3 Schacht naar Landal park heropenen

Sinds 20 juni 2018 is deze schacht geopend. Alleen in de zomer zuigt deze schacht lucht van buiten naar binnen aan, dus het gebied direct onder de schacht zal waarschijnlijk beperkt opwarmen gedurende de jaren. De lucht die 's winters door de schacht naar buiten gaat, komt via de hoofdingang/nooduitgang de grot binnen. Dit gebied zal dus zeer beperkt extra afkoelen door deze ingreep. Door deze ingreep wordt een trek door de gehele grot veroorzaakt, de luchtstroom is met ongeveer 20% gestegen.

7.3.4 Verbindingen creëren tussen Long en instortingsgebied

Op 3 juli 2018 is de deur naar het met zand gevulde deel van het gangenstelsel in het zuidelijke deel van de Long opengezet en op 13 juli 2018 zijn een drietal gaten gemaakt in de muren tussen de instortingen in het zuidelijk deel en de Long. De temperatuur achter alle muren is 12 graden Celsius en is constant gebleven sinds 13 juli 2018 tot april 2020. Omdat de Long in dit zuidelijk deel een temperatuur heeft van 12,3 graden Celsius zijn de temperatuurverschillen aan weerszijden van de gemaakte gaten zeer klein, het klimaatteffect is daardoor minimaal. Het gebied achter deze deur was vóór de ingreep zeer koud met 10 a 11 graden Celsius. Sindsdien is deze sterk opgewarmd tot circa 12 graden Celsius door de warmte uit de Long. De koude achter de deur heeft niet gezorgd voor een afkoeling van de Long, de temperatuur in de Long is sinds 3 juli 2018 niet meetbaar veranderd en blijft 12 a 12,5 graden Celsius. De verwachting is dat door de verhoogde luchtstroom de Long op termijn verder op zal warmen. Monitoring zal hier meer uitsluitsel over moeten gaan geven.

7.3.5 Conclusie

Het heropenen van de begraafplaats schacht en de Landal schacht hebben een gering positief effect. Het openen van de klep in de Mengkamer heeft geen positief noch negatief effect. De laatste ingreep valt op te splitsen in de gaten in de muren en het openzetten van de deur in het zuidelijk deel van de Long. De gaten in de muren hebben geen positief noch negatief effect. De deur heeft een negatief effect gehad.

7.4 Vleermuistellingen

In paragraaf 5.6 en 6.3.3 is al meer informatie over de vleermuistellingen gegeven.

Overige conclusies die uit de vleermuistellingen getrokken kunnen worden, zijn:

- het seizoensverloop van de voorkomende vleermuissoorten laat een geleidelijke opbouw en afbouw zien tussen begin oktober en eind maart / half mei;
- ingekorven vleermuizen blijven in het voorjaar langer in hun overwinteringsgebied dan de andere soorten (tot in mei);
- de regelmatige opbouw in het seizoen wordt onderbroken door een 'dip' ten tijde van de kerstmarkt. Vleermuizen vertrekken dan, al dan niet tijdelijk, uit dit gebied. Uit de vleermuistellingen is niet af te leiden waar de vleermuizen in deze periode heen gaan;
- pas na 1 januari betrekken ingekorven vleermuizen het deel nabij de uitgangen. Dat patroon valt samen met het verloop van de kerstmarkt. Uit de gegevens valt echter niet op te maken of dat een causale relatie is.

Het aantalsverloop van de vleermuizen laat zien dat het gebied van de kerstmarkt wordt gemeden. De meeste soorten nemen pas na de kerstmarkt geleidelijk in aantal toe. Waar deze dieren vandaan komen en in de periode van de kerstmarkt overwinteren, is onbekend. Het aantalsverloop wordt mogelijk beïnvloed doordat vleermuizen aan het eind van de winterperiode 'kouder gaan hangen'. Dit zijn dan bij voorkeur de dynamische plekken in de buurt van grot ingangen, dus het kerstmarktgebied.

8 Mitigerende maatregelen

Vleermuizen zijn goed in staat om te verplaatsen zonder dat dit direct ten koste gaat van de overlevingskansen van de soort (de gunstige staat van instandhouding) en dat ook daadwerkelijk doen om bijvoorbeeld in te spelen op klimatologische omstandigheden in de grot gedurende hun verblijf. Een voorwaarde is dan wel dat sprake is van alternatieve plekken (rustplaatsen) binnen de grot die voldoen aan de eisen. In dit kader is in 2016 een beschermingsplan opgesteld in overleg met het toenmalige bevoegd gezag (RVO) in het kader van de Flora- en faunawet. Alle optimalisatie-maatregelen die (met de toenmalige inzichten) zonder risico op onverwachte effecten op klimaat en overwinterende vleermuizen uitgevoerd konden worden, zijn uitgevoerd vanaf najaar 2016.

8.1 In het verleden genomen maatregelen

Sinds 2016 zijn de volgende mitigerende maatregelen door aanvrager al uitgevoerd in de Gemeentegrot om effecten van verstoring door de activiteit kerstmarkt te verminderen (zie ook hoofdstuk 9 van 'Rapportage Wet Natuurbescherming Gemeentegrot Valkenburg' door J. Weinreich, J. Orbons en R. Haemers van 1 mei 2020):

- gele lampen (permanent sfeerlicht voor treintje) in centrale deel is gekoppeld aan tijd/bewegingsschakelaars;
- de noodverlichting is aan het alarm gekoppeld waardoor alle noodverlichting uitgaat als het alarm wordt ingeschakeld;
- noodverlichtingsarmaturen zijn voorzien van bewegingssensoren;
- er zijn kapjes geplaatst op de noodverlichtingsarmaturen zodat het plafond niet wordt verlicht;
- de buitenverlichting bij de nooduitgang Plenkertstraat is voorzien van een bewegingssensor;
- de buitenverlichting op het grotplein Cauberg is deels afgeschermd, deels verwijderd en op een tijdschakelaar gezet (de drie straatlantaarns op het grotplein zijn in 2019 verwijderd en vervangen door één extra lichtpunt aan een bestaande lantaarn in de stoep voor het plein. Daarbij is er voor de lichtval rekening mee gehouden dat de ingangen en de wand niet aangestraald worden);
- de ingang Karreweg, ingang Cauberg en de nooduitgang zijn alle verbeterd (vliegopeningen gemaakt, betonkasten opgehangen, gaten en sleuven in de muren gemaakt);
- er zijn beperkingen gesteld aan het houden van een kerstmarkt (verwarmingsbronnen, geurkaarsen en dergelijke);
- voor de long van de schuilkelder zijn maatregelen genomen ter verbetering van het klimaat zodat er een vervangend leefgebied voor vleermuizen ontstaat. Het gaat om weghalen van blokken uit de geperforeerde muur (scheiding met schuilkelder) en de opening van diverse luchtinlaatpunten / schachten.

8.2 Effecten van de genomen maatregelen

Een deel van de mitigerende maatregelen zoals benoemd in paragraaf 8.1 is bedoeld om de algemene geschiktheid van de Gemeentegrot voor overwinterende vleermuizen te bevorderen (denk aan verlichting). Daarvan is het nauwelijks meetbaar welk effect er precies is op de vleermuizen. Op grond van algemene kennis van de ecologie van vleermuizen in mergelgroeven moeten deze mitigerende maatregelen zonder meer als positief worden geïdentificeerd.

8.2.1 Klimaatmaatregelen

De effecten van de maatregelen bedoeld om het klimaat in de Gemeentegrot te verbeteren, zijn voor het klimaat zelf beschreven in paragraaf 7.3. Het blijkt dat de long van de schuilkelder tot heden (nog) niet of nauwelijks wordt bezocht door vleermuizen. Deels is dit te wijten aan het natuurlijk gedrag van vleermuizen, waardoor het in de regel enige tijd duurt voordat vleermuizen een nieuwe plek 'ontdekken'. Mogelijk is dat hier ook aan de hand. Echter geven de beschikbare gegevens ook een indicatie dat op het gebied van klimaat nog winst te behalen is nu er tot heden, door de genomen mitigerende maatregelen, maar beperkte verbetering van heeft plaatsgevonden.

8.2.2 Vleermuiskasten, boorgaten en zaagsleuven

Daarnaast zijn ook de volgende maatregelen uitgevoerd, die wel een meetbaar resultaat hebben:

- het ophangen van vleermuiskasten;
- het boren van gaten en frezen van sleuven nabij de ingangen.

In oktober 2016 zijn betonnen vleermuiskasten opgehangen bij 4 ingangen, namelijk de toeristeningang te voet, de ingang van het treintje, bij de ingang Karreweg en bij de nooduitgang. In totaal zijn ongeveer 80 stuks vleermuiskasten, 70 boorgaten en 30 sleuven in de mergelwanden aangebracht. De zaagsleuven zijn 10 cm breed, 1,5 cm hoog en net als de boorgaten 10 tot 15 cm diep. Controles van deze voorzieningen hebben plaatsgevonden vanaf najaar 2018. Conclusies hiervan zijn:

- zowel de kasten als de boorgaten en de zaagsleuven worden benut;
- er worden geen grote aantallen aangetroffen, maar de voorzieningen zijn wel regelmatig bezet door enkele vleermuizen;
- gewone grootovleermuizen benutten de kasten, watervleermuizen, baardvleermuizen en franjestaarten benutten de boorgaten en zaagsleuven;
- het gebruik in 2019-2020 is iets toegenomen in vergelijking met het seizoen 2018-2019;
- de kasten, boorgaten en sleuven worden vooral midden in het overwinteringsseizoen gebruikt door vleermuissoorten die in het ingangsgebied van een grot overwinteren.

8.3 Voorstel voor nieuwe mitigerende maatregelen

Op basis van de bereikte resultaten is aanvrager tot het inzicht gekomen dat er meer effecten mogelijk zijn en is er een voorstel voor nieuwe mitigerende maatregelen gedaan.

Hierbij wordt de Long in de Gemeentegrot verder gecompartmenteerd van de rest van de grot, waardoor deze minder opgewarmd zal worden. Aanvullend daarop worden een aantal extra ingrepen voorgesteld om middels meer dynamiek en koude lucht de Long te doen afkoelen. Beoogd wordt om van de Long een dynamisch gebied te maken van circa 11 graden Celsius (nu 12 a 12,5 graden Celsius) ter vervanging van het kerstmarktgebied waar de overwinterende vleermuizen verstoord worden.

De volgende ingrepen worden opgepakt (zie ook hoofdstuk 2 voor de bijbehorende mitigerende maatregelen):

- de geperforeerde wanden tussen de schuilkelder en de Long worden volledig gedicht, zodat de warme lucht vanuit de schuilgelegenheid niet meer de Long in stroomt en de Long opwarmt;
- twee van de drie luchtontvochtigers in de toiletruimten van schuilkelder worden uitgeschakeld om opwarming in de schuilkelder en de Long te verminderen;
- er wordt een verbinding gemaakt tussen de Long en het gebied achter de machinekamer om dynamiek en koude lucht de Long in te krijgen. Dit gebeurt door in het gebied achter de machinekamer in de aanwezige ventilatiebuis een gat van 1 m² te maken;

- de luchtstroom die binnenkomt via de in 2018 opgezette klep in de mengkamer vanuit de centrale schacht wordt verbeterd door de aanwezige obstructie op te heffen en door het openzetten van de deur waardoor een verbinding gerealiseerd wordt tussen de buitenlucht en het gebied achter de machinekamer;
- het aantal openingen in de buitenpoort van de Karreweg wordt vergroot met 1 m2 om een hogere luchtstroming in de winter tot aan de Long te krijgen;
- het toeristentreintje bij Karreweg ingang wordt verplaatst naar de Ontvangstruimte (zowel qua parkeerplaats als oplaadstation) om de locatie geschikter te maken voor meervleermuizen, watervleermuizen, franjestaarten en baardvleermuizen;
- de heaters bij de wagons van het toeristentreintje en bij de toegangspoorten van de toeristeningenangen aan de Cauberg worden verwijderd;
- de openingstijden en voorwaarden van de kerstmarkt wordt gewijzigd, waardoor geluidsoverlast, warmte en geur (verder) beperkt wordt (zie ook de voorschriften in hoofdstuk 2).

De ingrepen worden één voor één opgepakt om onderlinge beïnvloeding uit te sluiten. Daarnaast moet er voldoende tijd tussen de ingrepen zitten voor de acclimatisatie van het klimaat en om metingen op geschikte warme dagen mogelijk te maken. Direct na iedere ingreep vindt een klimaatonderzoek plaats en als er een negatief effect optreedt, wordt direct ingegrepen. Na iedere ingreep wordt een go/no-go verslag gemaakt met de bevindingen en conclusies. In september 2020 wordt een tussenrapportage gemaakt met de tussenconclusies over de uitgevoerde ingrepen, of ze het gewenste effect hebben en zo nodig een aangepast voorstel voor mitigerende en/of compenserende maatregelen. Voor 15 juli 2021 volgt een eindrapport met eindconclusies.

Dit is een onderdeel van de opgelegde monitoring (zie ook hoofdstuk 2). Op basis van de monitoringsgegevens kan deze vergunning en ontheffing door het bevoegd gezag ingetrokken of aangepast worden.

9 Zienswijzen gemeente Valkenburg aan de Geul

9.1 Eerste zienswijze

Bij brief van 2 september 2020, ontvangen op 4 september 2020, heeft de gemeente Valkenburg aan de Geul de volgende zienswijze naar voren gebracht:

1. Het verzoek om voorschrift 8.o aan te passen in dat er aangesloten moet worden bij het Activiteitenbesluit milieubeheer, niet bij het Activiteitenbesluit van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit verzoek wordt overgenomen.

2. Het verzoek om de datums zoals genoemd in voorschrift 14, voorschrift 16 en paragraaf 8.3 gelijk te trekken en vast te stellen op 15 juli, zodat desbetreffende rapportages in samenhang ingediend kunnen worden bij het bevoegd gezag.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit verzoek wordt overgenomen.

3. Het verzoek om voorschrift 8.t aan te passen: er worden brandwerende schotten neergezet met tussen de bovenkant van de brandwerende schotten en het plafond van de grot circa 1 meter ruimte vrij om het doorvliegen voor vleermuizen mogelijk te maken. De locatie, constructie en het ontwerp van de brandwerende schotten is afgestemd met de afdeling Risicobeheersing van de Brandweer Zuid-Limburg.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit verzoek wordt overgenomen. De brandwerende schotten worden geplaatst in het kader van de veiligheid, waarbij rekening wordt gehouden met de beschermde soorten.

4. Het verzoek om voorschrift 12.n te verwijderen. Dit betreft een voorwaarde welke reeds is ingevuld in het kader van de Mijnbouwwetvergunning. Mochten er wijzigingen in de Mijnbouwwet(-vergunning) plaatsvinden welke het stabiliteitssysteem overbodig maken of dat dit gewijzigd moet worden, dan beperkt deze passage de mogelijkheden tot het voldoen aan de dan van toepassing zijnde wetgeving en/of Mijnbouwwetvergunning.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit verzoek wordt overgenomen.

5. Het verzoek om voorschrift 12.n aan te passen zodat er alleen met dataloggers gemeten wordt en niet met het stabiliteitsmeetsysteem. Inmiddels is er namelijk gebleken dat de temperatuurdata die door het stabiliteitsmeetsysteem gegenereerd worden niet voldoende nauwkeurig zijn en dus niet gebruikt kunnen worden.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit betreft voorschrift 16.e, niet voorschrift 12.n zoals gesteld door de gemeente Valkenburg aan de Geul. Doel van de klimaatmonitoring is dat er nauwkeurige en betrouwbare metingen verricht kunnen worden. Als dit met het stabiliteitssysteem niet lukt, dan zijn dataloggers het beste alternatief. Dit verzoek wordt overgenomen.

9.2 Tweede zienswijze

Bij brief van 29 september 2020, ontvangen op 1 oktober 2020, heeft de gemeente Valkenburg aan de Geul de volgende zienswijze naar voren gebracht:

1. Het verzoek om voorschrift 8.f aan te passen in laatste dag dat de kerstmarkt open is in plaats van laatste zondag.

Reactie Gedeputeerde Staten

Dit verzoek wordt overgenomen.

9.3 Conclusie

Bovengenoemde aanpassingen zullen geen (significante) negatieve effecten veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. De aanpassingen leiden niet tot een aantasting van de staat van instandhouding van de beschermde soorten en niet tot een wezenlijk andere situatie, waardoor er dus geen wezenlijk ander besluit hoeft te worden genomen. Het besluit kan gewijzigd worden vastgesteld zonder dat er belangen van derden worden geschaad. In het kader van een zorgvuldige voorbereiding is het opnieuw doorlopen van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) zodoende niet nodig.

10 Conclusie

10.1 Natura 2000 'Geuldal'

Hoewel een lokaal (tijdelijk) negatief effect op de betrokken populaties vleermuizen niet kan worden uitgesloten, en de trend voor de meervleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' matig afnemend is, zal door de te nemen mitigerende maatregelen en de monitoring daarvan, als weergegeven in hoofdstuk 2 bij de voorschriften, een significant negatief effect op de populaties meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis in het 'Geuldal' naar verwachting niet plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat de activiteiten in de Gemeentegrot (kerstmarkt, rondleidingen, bijeenkomsten, doorkomsten, overig gebruik en beheer geen (significante) negatieve effecten zullen veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Deze zullen geen negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

Tegen deze achtergrond is vergunningverlening voor de aangevraagde activiteiten in overeenstemming met het bepaalde in de Wet natuurbescherming.

10.2 Soortenbescherming

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Habitatrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis, franjestaart en gewone grootovleermuis voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.5, Wnb.

10.3 Overige en zorgplicht

Het is mogelijk dat in het plangebied andere, dan uit de onderzoeken gebleken, beschermde soorten voorkomen. In dat geval is mogelijk toch sprake van een overtreding van een of meer verbodsbepalingen van paragraaf 3.1, 3.2 en/of 3.3 Wnb.

Bij (mogelijke) overtreding van verboden waarvoor bij dit besluit geen vergunning en ontheffing is verleend, dient bij het bevoegd gezag een (aanvullende) vergunning en ontheffing te worden aangevraagd.

Onverminderd de vrijstellingen, gedragscodes en ontheffingen dient altijd de wettelijke zorgplicht als bedoeld in artikel 1.11 Wnb voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in acht te worden genomen.